Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 153 (14173) | 1973 оной июлиин 1, воскресени | Сэн 2 мүнгэн

Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ хабаадагшын үгэ

КОЛХОЗНИГУУДНАЙ ХАБАЯА ХАРУУЛНА

Д. ЦЫБИКЖАПОВ,
Зэдын аймагай „Мир" колхозой түрүүлэгшэ, СССР-эй Верховно Соведэй депутат

Үни хүлеэгдэһэн Буряадаймнай алдарта 50 жэлэй ойн баярта һайндэр тулажа ерэбэ гээшэ. Тиин манай колхозой малшад, хонишод, механизаторнууд энэ жабхаланта үдэрөө ажалайнгаа эрхим амжалтаар угтахын тула ехэ түсэб хараалжа, дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абаһан байна. Тусхайлан хэлэбэл, байгша өндо гүрэндөө 6000 центнер мяха, 9000 центнер һү, 1123 центнер ноохо, 8000 центнер таряа худалдажа, зуун эхэ хонин бүриһөө 87 хурьга, зуун үнеэн бүхэнһөө 90 тугал, зуун гүүн бүриһөө 85 унага, гахай бүриһөө 16 поршоонхо түлжүүлхэ зорилготой юм. Теэд мүнөө хахад жэлэй түсэбэй дүүргэлтые уридшалан согсолходо, колхознай Эхэ орондоо мяха тушааха даабаряа болзорһоо уридшалан 165 процент бэелүүлээ. Тиихэдэ, һү, ноохо худалдаха түсэб нэмэлтэ даабаритайгаар дүүргэгдэээ.

Мал ажалай продуктнуудые элбэгжүүлхын түлөө малшадай бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсоһон һаалишад, хонишоднай байгша онойнгоо үбэлжэлгын хэды хүшэр хүндэшье һаань, бии байгаа арга боломжонуудаа дүүрэнээр хэрэглэжэ, эмхитэй һайнаар үнгэргөө. Хэрбээ пёдондо эхэ хонин бүриһөө хурьга абажа түлжүүлһэн хонишод хурга даража тооломоор үсөөн байгаа һаа, байгша ондо нилээд олошороо гэхэ гү, али бүхы колхозоороо зуун эхэ хонин бүриһөө 89 хурьган түлжүүлэгдэбэ. Гадна тугал абалгашье нилээд урагшатай байжа, урда жэлэйхиһээ 182 тугал олоор түлжүүлэгдээ. Энэ амжалта гол түлэб тугалшад, хурьгашадай даалгагдаһан ажалдаа харюусалгатайгаар хандаһанай, мүн нарай малда искусственна аргаар уураг ехээр бэлдэһэнэй, ногооной гурил, набшаһата тэжээл хүсэд хүрэхөөр бэлэдхэһэнэй ашаар туйлагдаба гээшэ.

Манай ажахы гол түлэб хонн үсхэбэрилдэг, бүхы олзынгоо хахадыень энээнһээ абадаг гэжэ сэхэ хэлэлтэй. Тиимэһээ һүүлэй жэлнүүдтэ энэ һалбарияа улам хүгжөөхын тула колхозоймнай мэргэжэлтэд, партийна, комсомольско организацинууд горитойхон хүдэлмэри ябуулаа. Гансахан үнгэрэгшэ жэл колхознай гүрэндэ ноохо худалдажа, урданайхиһаа 181 мянган түхэригэй олзо ехээр оруулаа гэхэ гү, али үүлтэр һайжаруулгын хүдэлмэри һайнаар ябуулһанай, хонидоо элбэг тэжээлээр хангаһанай, ноохо хайшалалгаая богони болзорто үнгэргэһэнэймнай аша үрэ нимэ байбэ бшуу. Нёдондо бидэ хонидой ноохо хайшалха пунктнуудаа томодхожо оньһожоруулаад, түргөөр хайшалха түрүү арга үргэнөөр нэбтэрүүлһэнэй ашаар энэ халуун хаһаяа ажалай 14 үдэрэй туршада дүүргээ һэмди. Харин байгша ондо хони хайшалалгаяа хүдэлмэриин 10 үдэрэй хугасаада сүм дүүргэхээр хараалжа, аймаг доторoo үүсхэл гаргаһамнай хаа хаанагүй дэмжэгдээ.

Удаадахи шухала зорилгонуудай нэгэн гэхэдэ, зунай бэлшээриин үедэ гаргаша багатай, үнэгүй һү ехээр һааха хэрэг болоно. Намжаа дулаан нажарай сагта үнеэдээ һайнаар бэлшээжэ, сагаан эдеэ элбэг дэлбэгээр суглуулжа абахын тула хабарһаа нааша горитойхон хүдэлмэри ябуулаабди. Мүнөө зуһаландаа гараһан һаалиин гүүртэнүүдэй малда талха таряанай зүйл буйлуулан эдюулжэ, түхэреэн сүүдхын туршада таһалгаряагүй манагдана. Тиихэдээ үнеэдээ тэрэ бүри гүүртэдэнь асарангүй бэлшээри дээрэнь гурба дахин һаадаг юм. Һаалишадай ажал нигэжэ эмхидхэхэдэ алишье талаараа һайн байдаг. Гадна ехэ һү һааһан һаалишадаа, мал адуулагшадаа гансашье моральна бэшэ, мүн материальна талаар урмашуулнабди. Жэшээлбэл, табан үдэрэй туршада онсо шалгарагшад түсэбһөө гадуур һааһан һүнэйнгөө центнер бүридэ 11 түхэриг нэмэлтэ түлбэри абаха зэргэтэй. Иимэ гуримтайгаар мүрысөө дэлгэрүүлхэдэ яһала ашагтай байһаниинь элирээ. Ушар нимэһээ, урдандаа жэлэй туршада колхоз доторнай үнеэн бүриһөө 2000 килограмм һүн абтадаггүй байһан аад, мүнөө түрүү һаалишад Намжилма Гармаева, Валентина Колодина, Екатерина Мохолзоева болон бусад байгша ондо үнеэн бүриһөө 3000 килограммһаа ехэ һү һаахаар социалис уялга абаа.

Саашань ороохо таряанай баян ургаса ургуулхын түлөө тэмсэдэг механизаторнуудай ажал хэрэгүүд тухай хэдэн үгөөр тоггон хэлэлтэй. Юуб гэхэдэ, нёдондо сагай уларилай хэды бэрхэшээлтэйшье һаань, колхозоймнай механизаторнууд горитойхон амжалта туйлаа юм. Жэшээлбэл, залуу коммунист Владимир Усовай хүтэлбэрилдэг бригадын таряашад даалгагдаһан тарялангай гектар бүриһөө 13,5 центнер ороохо суглуулжа, ажахы дотороо шалгараа бэлэй. Байгша оной хабар энэ нүхэрэй даадаг бригадын механизаторнууд тарилгаяа агротехническэ заабариин ёһоор саг болзортонь үнгэргэжэ, хүршэ XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой Василий Павлович Каленовой хүтэлбэрилдэг бригадые мүрысөөндэ уриһан байна. Тиигэжэ эдэ таряашадай гуйлтаар хоёр бригадын хоорондо социалис мүрысөөнэй договор баталагдажа, гар табигдаһан юм. Тэрэнһээ уданшьегүй Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой суута таряашан, Социалис Ажалай Герой Евлампий Павлович Бутаковой бригадын гэшүүд мүн лэ энэ мүрысөөндэнь оролсожо, хаба шадалаа туршалсахаар зэһээ. Мүнөө эдэ гурбан бригадын механизаторнууд хоорондоо ябалсажа, ажал хүдэлмэреэ шалгалсадаг, дүй дүршэлөө халан абалсадаг байхаһаа гадна, Украинын таряашадай орон доторoo гаргаһан үүсхэлые һайшаан дэмжэжэ, ургасаяа богони болзорто, гээлтэ хороолтогүйгөөр хуряажа абахын тула машина, техникээ, комбайнуудаа түлэг заһабарилна.

Гэхэтэй хамта эдэ амжалтануудай хажуугаар усадхагдаагүй дутагдалнууд яһала бии гэжэ тэмдэглэлтэй. Тиимэһээ ажахымнай хонишод, һаалишад, механизаторнууд саашадаа бии байгаа дутуу дундануудаа саг дарынь элирүүлэн усадхажа, абаһан уялгануудаа, хараалһан түсэбөө сүм дүүргэхын түлөө бүхы хүсэеэ элсүүлэн ажаллаха гэжэ найдуулнабди.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюродо, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

АМЕРИКЫН ХОЛБООТО ШТАДУУДТА НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ ОШОЖО ЕРЭҺЭНЭЙ ДҮНГҮҮД ТУХАЙ

КПСС-эй ЦК-гай Политбюро, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, СССР-эй Министрнүүдэй Совет хадаа КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн нүхэр Л. И. Брежневэй Америкын Холбоото Штадуудта ошожо ерэһэнэй дүнгүүдые хаража үзөөд, тэрэнэй өөрынь оруулһан туһа нэмэриие үндэрөөр сэгнэн, ехэ удха шанартай, угаа ехэ шухалын шухала ушар боложо үгэһэн энэ айлшалалгын политическэ ба бодото үрэ дүнгүүдые бүрин хүсэдөөр һайшааба.

Америкын Холбоото Штадуудта КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин ошожо ерэһэнэй дүнгүүд КПСС-эй XXIV съездын баталан абаһан эб найрамдалай программын үрэ ехэтэй, ашатай туһатай байһые шэнээр лаблана, энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха, ленинскэ политикын бата бэхи хүсэтэй байһанай шэнэ, үнэмшэстэй гэршэ боложо үгэнэ.

1972 оной майда Москвада совет-американ дээдэ тушаалтадай хэлсээнүүдэй болоһонһоо хойшонхи үе саг совет-американ харилсаануудые заһаруулан һайжаруулха зорилгоор тиихэдэ зүб алхамуудай хаһа саг соогоо хэгдэһые тон эли тодоор гэршэлжэ үгөө. Москвадахи уулзалга, мүн «СССР США хоёрой хоорондохи харилсаануудай үндэһэ һуури» гэжэ уулзалга дээрэ баталан абтаһан документ этигэлсэхэгүй ябадалһаа үгэеэ ойлголсолго, манай хоёр ороной хоорондохи харилсаа заһаруулга тээшэ эрьелтэдэ эхи табижа үгөө. СССР-эй ба США-гай хоорондохи харилсаануудые саашадань хүгжөөхэ талаар президент Р. Никсонтэй нүхэр Л. И. Брежневэй мүнөө хэһэн хэлсээнүүдэй дүнгүүд шэнэ таатай һайн саашанхи хараа зам нээжэ үгэнэ.

Хэлсээнүүдые хэжэ, тэдэниие амжалтатайгаар дүүргэһэн ушар совет-американ харилсаануудые саашадань һайнаар хүгжөөхын тулада, манай хоёр ороной хоорондохи али аляндаа ашатай туһатай харилсаа холбоо хүгжөөхын тулада һайн үндэһэ һуури табижа үгөө, мүн шахардуу шанга байдалай һуларалгые батадхаха, бүгэдэ нийтын эб найрамдал болон арадуудай аюулгүй байдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ туһа нэмэри боложо үгэнэ гээд КПСС-эй ЦК-гай Политбюро, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, СССР-эй Министрнүүдэй Совет тэмдэглэнэ.

«Ядерна дай зайсуулха тухай хэлсээн» СССР США хоёрой хоорондо болзоргүй саг соо баталагдаа. Энэ хэлсээн ядерна дайнай һүжэрхэ аюулые бага болгохо, эсэстэнь зайсуулха, уласхоорондын аюулгүй байдал найдамтайгаар хангаха арга олохо замдахи шухала алхам боложо үгэнэ. Баталан абтаһан хэлсээнүүдые бодотоор бэелүүлгэ СССР-тэй США-гай атомай хүсөөр зүрюу байлгаһаа ядерна дай һүжэрөөхэгүй, арсалдаата асуудалнуудые хэлсээ хэжэ шиидхэхэ зорилготой хараа бодол баримталха тээшэ эрьелтэ хэхэ гээшэ бүхы хүн түрэлтэндэ үнэхөөрөөл түүхэтэ удха шанартай байха болоно.

«Стратегическэ добтолхы зэбсэгүүдые саашадань хизаарлаха тухай хэлсээнүүдэй шухала гол ёһонуудта» Вашингтондо гар табигдаа. Эдэ гол ёһонууд ехэ үүргэ дүүргэхэ зэргэтэй. 1972 оной майда Москвада баталагдаһан совет-американ хэлсээнүүдэй хараа шугамые үргэлжэлүүлхэ зуураа, энэ документ хадаа тоогой, мүн шанарай талаар нарижуулан һайжаруулгаар стратегическэ добтолхы зэбсэгүүдые хизаарлаха хүдэлмэри эдэбхитэйгээр үргэлжэлүүлхэ гэжэ хараалхаһаа гадна, эдэ зэбсэгүүдые саашадань хороохо гэжэ мүн лэ хараална.

«Атомай хүсэ амгалан ёһоор хэрэглэхэ талаар научно-техническэ харилсаа холбоон тухай СССР США хоёрой хоорондо баталагдаһан хэлсээн» нилээд ехэ удха шанартай. Элшэ хүсэ абаха шэнэ үрэ ехэтэй арга бэдэрэн олохо гээшэ энэ хэлсээнэй түрүүшын ээлжээнэй зорилго болоно.

Элдэб һалбаринуудай талаар хоёр гүрэнэй хоорондохи амгалан ёһоной харилсаа холбоо али бүхы талаһаань хүгжөөлгэ, тусхайлбал, хоёр ороной хоорондо худалдаа наймаанай - экономическа холбоо хүгжөөхэ шэнэ харзa замуудай нээгдэһэн ушар совет-американ харилсаануудые бүри тогтууритай болгохо хэрэгтэ туһалха байна бшуу.

Нүхэр Л. И. Брежневэй айлшалха үедэ американ үргэн олониитэ манай арадта хани ёһоной мэдэрэлтэйгээр хандадаг байһанаа элирхэйлэн мэдүүлээ, совет-американ харилсаануудые саашадань хүгжөөхэ шухала байһые ойлгодог байһанаа харуулаа. Энээниие совет-хүнүүд үндэрөөр сэгнэнэ.

Хэрбээ дайнай хойто тээхи арбан жэлнүүдэй үедэ совет-американ харилсаануудай шахардуу шанга байлга уласхоорондын бүхы оршон байдалда муугаар нүлөөлдэг байгаа һаа, харин мүнөө совет-американ харилсаануудай һайжаралга, нүгөөдэ талада эсэргүүгээр, нүгөөдэ талынгаа союзнигуудта эсэргүүгээр, бусад оронуудта эсэргүүгээр хүсөөр заналта хэхэһээ гү, али тэрэниие хэрэглэхэһээ бэеэ бариха гэжэ хоёр ороной бэедээ даажа абаһан уялганууд, бүхы гүрэнүүдэй эрхэ ба аша туһые хүндэлхэ байһан дура хүсэлөө хоёр талын эли тодоор найруулһан ушар уласхоорондын оршон байдалые үндэһөөрнь һайжаруулха шухала нүхэсэл болохо, бусад бүхы гүрэнүүдэй хоорондо таатай һайн харилсаа холбоо хүгжөөхэ ехэ арга боломжо бии болгохо.

Вьетнам тушаа Парижска хэлсээе газаа тээһээ ямаршье хамааралсалгагүйгөөр нарянаар дүүргэхэ шухала байһаниинь хэлсээнүүдэй үедэ батадхагдаа. Энэ хадаа эб найрамдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ туһална. Индохитадай бүхы арадуудай амгалан тайбанаар һууха арга боломжотой болохо хэрэгтэнь туһалха байна.

Европодохи аюулгүй байдалай асуудалнуудаар хоёр ороной үгэеэ ойлголсолго, тусхайлбал, нийтэ Европын зүблөө бүри һаяын саг соо үнгэргэхые али али талын эрмэлзэлгэ тус түби дээрэ бата бэхи эб найрамдал хангаха талаар шухала удха шанартай.

Дүтын Зүүн зүгэй бүхы арадуудай ба гүрэнүүдэй эрхэ ба хүсэл эрмэлзэлгые, тэрэ тоодо палестин арадай хүсэл эрмэлзэлгые хангажа шадахаар гол ёһонуудта үндэһэлэн, энэ районе арсалдаа тулалдаа гуримшуулха эрмэлзэлгэ хамтын коммюнике соо бэшэгдэһэн байна. Энэ хадаа нилээд шухала удха шанартай. Энэ асуудалаар Совет ороной хараа бодол хэлсээнүүдэй үедэ найруулан хэлэгдэһэн байха юм. Ээрхэг түримхэй ябуулгада дайрагдаһан гүрэнүүд болон арадуудай хуулита эрхые хүндэлэлгэдэ үндэһэлэн, Дүтын Зүүн зүгтэ дайнай гуламтые усадхалга тусгаар удха шанартай гэжэ Советскэ Союз эб найрамдалай программын ёһоор тоолодог байна. Эзэмдэгдэһэн бүхы араб газар нютагуудһаа израиль сэрэгүүдые гаргаха гээшэ Дүтын Зүүн зүгэй асуудалнуудые зүб зүйтэйгөөр шиидхэхэ үндэһэ һуури боложо үгэнэ.

1973 оной июньдэ болоһон совет-американ дээдэ тушаалтадай хэлсээнүүдэй дүнгүүд СССР-эй ба США-гай арадуудай аша туһада, мүн эб найрамдалда дуратай бүхы хүн түрэлтэнэй аша туһада таарал дана.

Социальна байгуулалтануудайнгаа ондо ондоо байһанһаа дулдыдангүйгөөр гүрэнүүдэй энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха гол ёһонуудта үндэһэлэн, хэршье орёо арсалдаата асуудалнуудые шиидхэхэ арга мүнөө бии гэжэ США-да нүхэр Л. И. Брежневэй ошожо ерэлгын дүнгүүд үшөө дахин элеэр гэршэлжэ үгэнэ.

Хоёр гүрэнэй бэедээ даажа абаһан бүхы уялгануудые шууд сэхээр, хэлбэришэгүйгөөр дүүргэлгэ уласхоорондын эб найрамдалые, мүнөө шахардуу шанга байдалай һуларалгые саашадаа тоггонгүйгөөр хүгжэлгые, ондо ондоо нийтын байгуулалтада хабаатай гүрэнүүдэй амгалан ёһоной, али алиндаа ашатай туһатай харилсаа холбоо гүнзэгырүүлгые хангаха саг үргэлжын дүхэм нүхэсэл совет-американ харилсаануудые болгохо байна.

Хүсэ хэрэглэлгэһээ арсаха, ядерна дай һүжэрөөхэгүйн тулада эрид шанга хэмжээнүүдые абаха тушаа СССР США хоёрой хамтаараа бэшэһэн гол ёһонуудта бусад гүрэнүүдэй нэгэдэлсэхээр бэлэн байһаниинь дэлхэй дээрэ бүгэдэ нийтын аюулгүй байдал, бата бэхи эб найрамдал хангахын тулада тусгаар шухала хэрэг боложо үгэхэ гэжэ этигэжэ байһанаа совет тала элирхэйлэн мэдүүлнэ.

США-да нүхэр Л. И. Брежневэй айлшалалгын дүнгүүд, КПСС-эй XXIV съездһээ хойшо бусад социалис оронуудтай хамта гадаадын политикын талаар манай ороной бэелүүлһэн бүхы хэмжээ ябуулганууд уласхоорондын оршон байдал һайжаруулха хэрэгтэ шухалын шухала туһа нэмэри болоно.

Совет-американ хэлсээнүүдэй дүнгүүдые совет арад, аха дүү социалис оронууд, уласхоорондын коммунис хүдэлөөн, эб найрамдалда дуратай түрүү үзэл бодолто хүсэнүүд үндэрөөр сэгнэнэ. Эдэ дүнгүүд эб найрамдалай аша туһада, дэлхэйн бүхы олониитэ арадай аша туһада таарал дана бшуу.

КПСС-эй XXIV съездын зааһан замаар Советскэ Союз саашадаашье шууд сэхээр дабшаха гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Политбюро, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум ба СССР-эй Министрнүүдэй Совет мэдүүлнэ. Манай ханинар ба союзнигуудтай социалис оронуудтай харилсаагаа бидэнэр саашадань бэхижүүлхэбди. Колониальна дарлалтаһаа сүлөөрһэн оронуудтай бидэнэр холбоо барисаагаа хүгжөөхэбди, эб найрамдалай, национальна сүлөөрэлгын, демократиин ба социализмын түлөө тэмсэжэ байһан бүхы арадуудта туһаламжа үзүүлхэбди. Советскэ Союз хадаа империалис ээрхэг түримхэй хүсэнүүдэй ямаршье һанаашалгануудта, шахардуу шанга байдал һуларуулгада эсэргүүсэн, «хүйтэн дайнда» тэхэрихын түлөө, буу зэбсэг яаралтайгаар түхеэрхын түлөө оролдолго гаргадаг бүхы этэгээдүүдтэ, арадуудай хоорондо хёмороо дэбэргэхые, этигэлсэхэгүй ябадал дэлгэрүүлхые оролдодог бүхы этэгээдүүдтэ урда мэтэ эрид шанга сохилто үгэхэ.

Манай бүхы арадай нэгэдэл ба бата жагсаалда, манай партида, тэрэнэй ленинскэ Центральна Комитедтэ, Совет правительствада нэгэн һаналтайгаар тэдэнэрэй дэмжэлгэ үзүүлгэдэ СССР-эй гадаадын политика түшэглэнэ. Совет арад шэн зоригтойгоор ажаллажа, социалис Эхэ оронойнгоо хүсэ шадалые арьбадхана, тиигэжэ бата бэхи эб найрамдалые ба арадуудай аюулгүй байдалые бэхижүүлнэ.

АЛДАРТА ОЙН ХҮНДЭЛЭЛДЭ

БАЯРТАЙ МЭДЭЭСЭЛ

Түрэл Буряадайнгаа алдарта табин жэлэй ойн баярай һайндэрые угтуулан, Хориин аймагай ажахынуудай малшад, һаалишад, хонишод Эхэ орондоо мал ажалай продуктнуудые тушааха хахад жэлэй түсэб үлүүлэн дүүргэбэ. Тиигэжэ аймаг гүрэндэ һү тушааха түсэбөө 103 процент, мяха — 125 процент, ноохо — 185 процент, үндэгэ — 209 процент бэелүүлээ.

Эдэ үдэрнүүдтэ аймагай ажалшад шиидхэхы гурбадахи жэлэйнгээ даабариие сүм дүүргэхын түлөө үсэд нэтэрүүгээр ажаллажа байнхай.

ТАБАН ХОНОГООР УРИДШАЛБА

Манай Байгалай—Загаһанай трестын хүдэлмэришэд шэнэ жэлэй эхинһээ габшагайгаар ажаллажа, уһа голнууд дээрэһээ олзо омогтойгоор бусанад. Тэдэнэр гүрэндэ загаһа тушааха түрүүшын хахад жэлэй даабариие табан хоногоор уридшалан дүүргэбэ. Хойто-Байгалай аймагай загаһашад һайнаар хүдэлжэ, бусадай дундаһаа онсо шалгарба. Эндэхи «Победа» колхоз байгша оной түрүүшын хахад жэл соо 550 центнер загаһа бариха даабаряа 1160 центнертэ хүргэбэ.

Кабанскын аймагай «Прибайкалец», «40 лет Октября» колхозуудай коллективүүд загаһа бариха хахад жэлэйнгээ даабари 50—60 процентээр үлүүлэн дүүргэбэ. Кабанскын загаһанай заводой хүдэлмэришэд муу бэшэ амжалта туйлаа.

И. А. Темниковэй бригадын загаһашад жэлэйнгээ даабари бүри апрель һарада дүүргэһэн юм. Иимэ ажалша түрүү коллективүүд загаһанай промышленностиин трестдэ олон. Эдэнэй оролдолго шадабариһаа боложо, һара бүриин даабари амжалтатайгаар дүүргэгдэнэ. Трестымнай коллектив байгша оной түрүүшын хахад жэлэй даабариһаа гадуур 800 центнер загаһа барижа, гүрэндэ түшаахаар уялга абанхай. Энэ бүхы хараа зорилгоёо амжалтатайгар бэелүүлжэ, Буряадай АССР-эй 50 жэлэй ойе ажалай бэлэгүүдээр угтахань.

И. АРТЮНИН.

Улаан-Үдын Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын заводто Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн хүндэлэлэй мүрысөөн үдэр ерэхэ бүри эршэдэнэ. Локомотив хабсаргагшадай дунда Иван Красиковай хүтэлбэрилдэг слесарь-хабсаргагшадай бригадынхид түрүүлжэ ябана. Иван Красиков—городской Соведэй депутат юм. Тэрэ габшагай ажалаараа бусадта жэшээ харуулжа ябадаг гэжэ завод соогоо суурхадаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: слесарь-хабсаргагша И. Красиков.

П. БУРМАКИНАЙ фото.

ЗОРИЛГОМНАЙ ЕХЭ

Улаан-Үдын гэр барилгын комбинадай барилгашад байгша он соо 51.623 дүрбэлжэн метр байрын талмайтай гэрнүүдые, саад-яслинуудые, эмхи зургаануудай байшангуудые бариха даабаритай юм. Энэ зорилгоёо бэелүүлхын тула хүдэлмэришэднай ехэ оролдожо байнхай.

Жэлэй эхинһээ 6 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүдые ашаглалгада тушаагаабди. Тиигэхэдэ үшөө Эрхирэгэй совхоздо конторын байра барижа үгөөбди.

Улаан-Үдын 8-дахи автобазын хүдэлмэришэдэй амарха санаториин байшан Ильинкэдэ барижа эхилээ һэмди. Тэрэнээ июниин дүүрэтэр ашаглалгада тушаажа, Буряадай АССР-эй 50 жэлэй ойдо бэлэглэхэ гэжэ шиидэнхэйбди.

З. ОСТОЕВА,
Улаан-Үдын гэр барилгын комбинадай профсоюзан организациин түрүүлэгшэ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЫЕ ЗАРЛАХА ТУХАЙ

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиум иигэжэ **тогтообо:**

Россин Совет Федеративна Социалис Республикын наймадахи зарлалай Верховно Соведэй табадахи сессиие 1973 оной июлиин 30-да Москва городто зарлаха.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. ЯСНОВ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва,
1973 оной июниин 29.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

РЕСПУБЛИКЫН ПРОМЫШЛЕННОСТЬ, ТРАНСПОРТ БА ГЕОЛОГО-ШЭНЖЭЛГЫН ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДТЭ БУРЯАДАЙ АССР-эй ГАБЬЯАТА ИНЖЕНЕР ГЭҺЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Промышленность, транспорт ба геолого-шэнжэлгын талаар габьяатай байһанайнь түлөө **Буряадай АССР-эй габьяата инженер** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо:

Ананьин Виктор Николаевичта — Улаан-Үдын Ленинэй ордено локомотив-вагон заһабарилгын заводой главна энергетик.

Блинов Александр Степановичта — Улаан-Үдын Ажалай Улаан Тугай ордено авиационно заводой главна энергетик.

Булыгин Анатолий Константиновичта — Буряадай автотранспортна управлениин техническэ туһаламжын бюрогой начальник.

Главатских Борис Федотовичто — һүнэй промышленностиин Буряадай республиканска үйлэдбэриин нэгэдэлэй главна инженер.

Жиделев Владимир Петровичто — Зүүн-Сибириин түмэр замай Улаан-Үдын отделениин главна инженер.

Кожемяченко Николай Федотовичто — Буряадай геологическа управлениин Сэлэнгын геологическа экспедициин главна инженер.

Кривощеков Юрий Васильевичта — Улаан-Үдын «Теплоприбор» заводой инженер-конструктор.

Крутояренко Степан Дмитриевичтэ — Улаан-Үдын судна бүтээлгын заводой техническэ хиналтын таһагай начальник.

Малышева Клавдия Степановнада — Баргажанай адагай загаһанай комбинадай инженер-химик.

Манжигеев Клим Федоровичто — Баунтын аймагай Ципиканска приискын ахалагша энергетик.

Минаков Юрий Дмитриевичтэ — Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай ахалагша геолог.

Митапов Лопсон-Доржодо — «Забайкаллес» комбинадай начальнигай орлогшо.

Новожилов Федор Якимовичта — Улаан-Үдын ашаанай автотранспортна нэгэдэхи предприятиин директор.

Сабина Валентина Николаевнада — Бэшүүрэй тоонной заводой технолог.

Смолев Леонид Гавриловичта — Зүүн-Сибириин түмэр замай Улаан-Үдын вагонно депогой начальнигай орлогшо.

Уненов Виталий Александровичта — Ленинэй ордено Улаан-Үдын локомотив-вагон заһабарилгын заводой таһагай инженер-технолог.

Уткин Владимир Ионовичто— Загарайн аймагай Хандагатайн леспромхозой таһагай начальник.

Хадаханов Николай Николаевичта — Улаан-Үдын Ленинэй ордено мяханай комбинадай ахалагша механик.

Цыренов Дашинима Цыреновичтэ — Буряадай геологическа управлениин Хойто-Байгалай партиин ахалагша геолог.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ДУБРОВСКИЙ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1973 оной июниин 20.

ҺАЙЖАРУУЛАГДАҺАН БЭЛШЭЭРИ — ХЯМДА ПРОДУКЦИИН ЭРХЭ НҮХЭСЭЛ

Олон жэл соо ашаглагдаха һайжаруулагдаһан бэлшээри... Энэ хэрэгтэ анха түрүүн Прибалтикын республиканудай ажахынууд эхи табиһан байгаа. Тэрэниие бүхы талаһаань шэнжэлэн үзэхэдэ, алишье талаараа ашаг үрэ ехэтэй гэжэ элирүүлэгдэһэн байна. Нэгэдэхеэр, һайнаар харууһалаад, зүбөөр ашаглаад байбал, жэлэй дулаан сагта саг үргэлжэ ногоо һайнатай бэлшээри байха болоно. Хоёрдохёор, адууһа малай ашаг шэмэ, илангаа һү һаали эрид дээшэлүүлхэ арга боломжо ажахы бүхэндэ олгогдохо жэшээтэй. Тиимэһээ, гурбадахяар, һүнэй өөрынь үнэ сэн бури хямдаруулха зам эндэһээ эхитэй гэжэ тэмдэглэмээр.

Ушар иимэһээ Буряадай республикын колхоз болон совхозууд (илангаа ган гасуурта дайрагдадаг ажахынууд) олон жэлэй һайжаруулагдаһан бэлшээри эмхидхэхэ асуудалда һүүлэй жэлнүүдтэ тон ехэ анхарал хандуулдаг болонхой. Энэ ашатай туһатан хэрэгтэ Буряадай хүдөө ажахын туршалгын станциин эрдэмтэ хүдэлмэришэд таба-зурган жэлэй саада тээ эхи табиһан юм. Мүнөө олонхи аймагуудай ажахынуудай һаалиин фермэнүүдэй дэргэдэ һайжаруулагдаһан бэлшээри эмхидхэгдээд, ашаглагдажа эхилээ.

Мүнөө дээрээ республикын колхоз болон совхозуудта 3.400 гаран гектар һайжаруулагдаһан бэлшээри бии болгогдоод, ашаглагдажа эхилэнхэй. Түсэбтэ табан жэлэй, шиидхэхы ха шанартай гурбадахи жэлдэ үшөө 5.800 гектар тиимэ бэлшээри эмхидхэгдэхээр хараалагдана. Юһэдэхи табан жэлэй эсэстэ республика дотор хамтадаа 9.000 гаран гектар олон жэлэй һайжаруулагдаһан бэлшээритэй болохоор түсэблэгдэнхэй юм.

Һайжаруулагдаһан бэлшээри эмхидхэхэ тухай асуудал зүбөөр шиидхэхын тула нэн түрүүн хаана, ямар участогта тэрэниие түхеэрхэ гэжэ тодорхойлхо шухала. Эндэ экономическа талаһаа анхаралдаа абаха хэрэг ехэ удха шанартай. Тиихэдээ шадаал һаа, б а г а г а р г а ш а т а й г а а р һайжаруулагдаһан бэлшээри т ү х е э р х ы е оролдохо хэрэгтэй болоно бшуу. Тиихэдэ нютаг бүхэндэ байгаалиин эрхэ байдал заатагүй анхарагдаха зэргэтэй. Жэшээлэн хэлэбэл, зарим ажахынууд һайжаруулагдаһан бэлшээри эмхидхэхын тула ургаса багаар үгэдэг байһан тарялан гү ,али бэлшээри, нүгөөдэ заримань — хэрэглэгдэхэеэ болиһон сабшалан, гурбадахинь — намагтай газар хатааажа гү, али шииг нойто багатай газар уһалжа хэрэглэдэг байха юм. Тиигээд һайжаруулагдаһан бэлшээриндэ дүтэхэнэ һаалиин фермэ заатагүй байха зэргэтэй болоно.

Олон жэлэй һайжаруулагдаһан бэлшээри яажа эмхидхэхэб, хайшан гэжэ ашаглахаб гэһэн асуудалтай семинар-зүблөөн һаяхан болобо. Тэрэнэй хүдэлмэридэ колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, агрономууд болон механизаторнууд, һаалиин фермэнүүдэй даагшанар, һайжаруулагдаһан бэлшээри харууһалдаг звенонуудай хүдэлмэрилэгшэд болон бусад хабаадалсаа. Энэ сименар-зүблөөндэ хабаадалсагшад Загарайн аймагай Эрхирэгэй совхозой, Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын Шишкино нютагай, Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой олон жэлэй һайжаруулагдаһан бэлшээрнүүдые ошожо үзэһэн, хараһан, тэндэхи ажалшадтай хөөрэлдэһэн байна.

Эрхирэгэй совхозой түб һууринай һаалиин фермын дэргэдэ урдань тарялан байһан газарта, Ивалгын ОПХ-гай Шишкино һууринда — ургаса багаар үгэдэг сабшалан дээрэ, Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхоздо — оройдоошье ашаглаха аргагүй намагтай газар хатааажа, һайжаруулагдаһан бэлшээри түхеэрһэн байна. Эрхирэгэй совхозой агроном-мелиоратор К. Уланов, Буряадай хүдөө ажахын туршалгын станциин научна хүдэлмэрилэгшэ П. Соболев, Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ Б. Будаев гэгшэд һайжаруулагдаһан бэлшээриин яажа эмхидхэгдэһэн, ашаглагдажа байһан тухай семинар-зүблөөндэ хабаадалсагшадта тодорхойгоор хөөрэжэ үгэһэн байна.

ШЭНЭЛЭГДЭҺЭН ГАЗАР ШЭМЭ ЕХЭТЭЙ

(Эрхирэгэй совхозой агроном-мелиоратор К. УЛАНОВАЙ хөөрөөнһөө

Совхозоймнай түб һуурин Эрхирэг тосхондо һаалиин томодхогдоһон фермэ бии юм. Тэндэ мүнөө дээрээ һаамхай 200 үнеэн харууһалагдана. Саашадаа 400 үнеэн эндэ адуулагдахаар хараалагдана. Тойроод тарялан ,сабшалангай газар. Фермын үнеэд урдань поли байһан, жэлэй ямаршье сагта ногоо багатай газарта бэлшээгдэдэг һэн. Газарайнь хүрьһэн аргагүй шулуутай байгаа. Тус фермын үнеэд зунай эльдин сагта үбэлэйхиһөө багаар һү үгэдэг байгаа гэхэдэ ехэшье алдуу болохогүй. Тиимэһээ хэрэглэгдэхэеэ болиһон тэрэ поли дээрэ олон жэлэй һайжаруулагдаһан бэлшээри түхеэрхэ гэжэ шиидэһэн байгаабди.

Һайжаруулагдаһан бэлшээри эмхидхэхэ хүдэлмэри 3—4 жэлэй саада тээ эхилһэн юм. Анха түрүүлэн тэрэ газар һайнаар шэнжэлэгдэжэ, проект зохёогдоһон байгаа. Гүрэн түрэмнай энэ хэрэгтэ мүнгэ зөөри саг соонь һомолоо һэн. Тиигээд лэ эндэ һайжаруулагдаһан бэлшээри түхеэрхэ ехэ ажал эхилээ бэлэй.

Нэн түрүүлэн проектын ёһоор түмэр соргонуудые худалдан абаха хэрэгтэй болоо. Хэдэн арбаад километр утатай тиимэ сорго абтаа. Бэлшээриеэ хүреэлхын тула олон тоото бахана, хадхуууртай проволоко баһал худалдажа абаабди. Тиигээд тэрэ газараа хашаалжа, соргонуудаа проектын ёһоор тодхожо эхилһэн байгаабди. Тэндэһээ хэдэн зуугаад тонно шэгнүүртэй шулуун суглуулагдажа, ишэ тиишэнь зөөгдөө. Тэрэ шулуу миинтэ хаянгүй, ехэншыень барилгада хэрэглээбди. Эндэмнай айхабтар ехэ хэмжээнэй ажал хэгдээ гээшэ. Хооһон энэ поли дээрэ олон жэл соо ашаглагдаха һайжаруулагдаһан бэлшээри ганса совхозой хүдэлмэришэдэй хүсөөр түхеэрхэнь тон хүндэ хэрэг байгаа. Энэ хэрэгтэ республикын Мелиорациин ба уһанай ажахын министерствын «Сельхозтехника» нэгэдэлэй хүдэлмэрилэгшэд бидэндэ тон ехэ туһа хүргэһэн байна. Бүхы ажалынь. һанаад үзэхэдэ, богонихон болзор соо бүтээгдээ гэжэ тэмдэглэмээр.

Һайжаруулагдаһан энэ бэлшээриие харууһалхын тула тусхай оньһожоруулагдамал звено эмхидхэгдэнхэй. Тэрэ звеное дүй дүршэлөөр баян механизатор Д. Н. Зориктуев ударидана. Звенодо хамтадаа 7 хүн хүдэлдэг юм. Энэ звено мүнөө дээрээ һү [illegible] түхэлэй хоёр, МТЗ түхэлэй нэгэ трактор, нүүдэл автопоилка болон бусад техника энэ звеногой мэдэлдэ үгтэһэн байна. Дурсагдаһан энэ техникээ гүйсэд һайнаар ашаглаад байбал, оньһожоруулагдамал звеногой гэшүүд бэлшээриингээ газар жэл бүри һайн ургасатай байлгаха бүхы арга боломжотой гэжэ түрүүшын жэлэй дүршэл элирхэйлэн харуулна.

Һайжаруулагдаһан энэ бэлшээриин газарай үрэжэл һайжаруулха, ногооной ургаса дээшэлүүлхэ холын хараатай агротехническэ хэмжээ ябуулганууд хараалагдаад, мүнөө бэелүүлэгдэжэ эхилэнхэй. Нэн түрүүлэн хаягдаһан полиин шулуун түүгдээ гэжэ түрүүн тэмдэглээ һэмди. Удаань газарай хүрьһэн хүнгэн борнойгоор борнойлогдожо, тэжээлэй рациондо шухала хэрэгтэй ногоон таригдаһан байна. Тиигээд газарай хүрьһэн жэгдэрүүлэн нягтаруулагдаа. Энэ хабартаа бэлшээриин бүхы талмайда азотно үтэгжүүлгэ оруулагдаа. Бэлшээриин газар эртэ хабарһаа эхилээд, намар болотор дүрбэ дахин уһалагдажа байдаг. Үдэ голһоо уһа бүлэн абахын тула СНП-260-18 түхэлэй хоёр станци хэрэглэгдэнэ. Нэгэ дахин уһалхада, бэлшээриин газарай гектар бүридэ дунда зэргээр 250—300 кубометр уһан сүршэгдэдэг байха юм.

Эдэ бүгэдөөр бэлшээриин газарай харууһан хизаарлана гүй. Үнеэдээ нэгэ удаа бэлшээһэнэйнгээ һүүлээр заатагүй иимэ ажал хэгдэхэ зэргэтэй гэбэл:

1. Үнеэдые бэлшээһэнэй һүүлээр үлдэһэн ногооень эрхэ бэшэ сабшажа, тармажа абаха. Тиигэхэдэ бэлшээриин газарта буртаг ногоон үгы болохо, ногоониинь түргөөр ургаха болоно;

2. Газараа һайнаар жэгдэлэн нягтаруулха шухала;

3. Минеральна (азотно) үтэгжүүлгэ оруулха;

4. Нэгэ дахин (гектарай 250—300 кубометр жэшээтэйгээр) заатагүй уһалха;

5. Хорёоень заһабарилха.

Һайжаруулагдаһан бэлшээридэ нэгэ удаа үхэр адуулһанай һүүлээр манай ажахын эрхэ байдалда иимэ хүдэлмэри хэхэдэ таарамжатай гэжэ мэргэжэлтэд тодорхойлһон байна. Энэмнай нютаг бүхэндэ таараха агротехническэ хэмжээнүүд бэшэ юм ааб даа. Тиимэһээ энээниие хаа хаанагүй баримталха ёһотой гэнэгүйбди. Һайжаруулагдаһан бэлшээриие харууһалха, зүбөөр ашаглахын тула нютаг бүхэнэй газарай хүрьһэнэй шанар, байгаалиин эрхэ байдал заатагүй хараада абтаха зэргэтэй болоно бшуу.

Эндэ 218 гектар хаягдаһан поли хүреэлэгдэжэ, олон жэлэй һайжаруулагдаһан бэлшээри болгогдонхой. Тэрэмнай 24 хуби (загон) болгогдон хубааргданхай байна. Мүнөө дээрээ эндэ һаалиин фермэдэ 200 үнеэн харууһалагдана. Үнеэдэ бэлшээриин нэгэ хуби соо 2—3 үдэр бэлшээгээд, удаадахи хубидань оруулнабди. Тиигэжэ бэлшээриин 3—4 хубида нэгэ зундаа мал адуулагдахагүй юм. Тэдэ хубинуудай (загонуудай) таримал ногооной үрэһэ хурьяажа абаха, үүн ногоонойнь үрэһэн байгаалиин ёһо жамаар бусад участогуудта тараагдаха ёһотой гэжэ хараалагдана.

Үнеэдээ бэлшээриин нэгэ хубида 2—3 үдэртэ адуулаад байбал, бүхы хубинуудтань бэлшээхын тула 40—50 хоног хэрэгтэй болоно. Тиимэһээ жэлэй дулаан сагта фермын үнеэд энэ бэлшээридээ 2—3 удаа адуулагдаха болоно гээшэ.

Энэ жэлдэ түрүүшынхеэ һайжаруулагдаһан бэлшээридээ малаа адуулжа байнабди. Ногоонойнь ургаса яһала һайн, ябажа харахадатнай болохо, — гээд К. Уланов хөөрөөгөө түгэсхэбэ.

* * *

Семинар-зүблөөндэ хабаадагшад һонирхоһон олон асуудалнуудтаа совхозой хүтэлбэрилэгшэдһөө харюу абана.

— Энэ бэлшээриингээ экономическа ашаг үрэ тухайнь, тобшохонооршье һаань, хөөрэжэ үгыт, — гээд Загарайн аймагай XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой түлөөлэгшэ хандана.

Энэ асуудалда Эрхирэгэй совхозой директор **С. В. Сониев** иигэжэ харюусаба:

— Зунай бэлшээриин үедэ энэ һайжаруулагдаһан бэлшээриин гектар бүриһөө дунда зэргээр 120—130 центнер ногоон тэжээл абтаха аргатай гээд мэргэжэлтэд тодорхойлһон байна. Тиихэдэ үнеэн бүриһөө сүүдхэдэ 9—10 килограмм һүн һаагдаха гэжэ багсаардана. 1 центнер һүнэй өөрынь үнэ сэн дунда зэргээр 15 түхэриг 74 мүнгэтэ байха болоно. Тиигээд байхадаа, 218 гектар һайжаруулагдаһан бэлшээри түхеэрэлгэдэ гаргашалагдаһан мүнгэ зөөри дүрбэн жэлэй туршада гүйсэд харюулагдахаар хараалагдана.

— Энэ бэлшээридэ үнеэдээ хэзээ адуулжа эхилээбта? Тиихэдэ һү һаалинь хэр зэргээр дээшэлнэ гээшэб?

— Байгша оной июниин 15-да түрүүшынхеэ һаамхай 200 үнеэ эндэ адуулжа эхилһэн байнабди. Июниин 10—15-най үдэрнүүдтэ бүхы үнеэдһээн сүүдхэдэ 900 — 950 килограмм һү һаадаг һэмди. Һайжаруулагдаһан бэлшээридэ адуулжа эхилхэлээрнай, һү һаали эрид дээшэлжэ байна. Июниин 20-доор сүүдхэдэ хамта дээрээ 1.600 гаран килограмм һү абаһан байнабди. Тобшохоноор хэлэхэдэ, һайжаруулагдаһан бэлшээриин ашаг үрэ гансата харагдажа эхилээ гэхэдэ алдуу болохогүй. Шухалань юуб гэбэл, бэлшээри харууһалха, ашаглаха агротехническэ ёһо гуримуудые наринаар сахиха хэрэгтэй. Тиигэбэл хямда сэнтэй продукциин абтаха байһанда ямаршье һэжэг түрэнэгүй.

— Зүб лэ даа, зүб, — гэлдэһэн абяан дуулдана.

УРГАСАНЬ УЛАМ ДЭЭШЭЛНЭ

(Буряадай АССР-эй хүдөө ажахын туршалгын станциин научна хүдэлмэрилэгшэ П. СОБОЛЕВОЙ хөөрөөнһөө

Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахыда олон жэлэй һайжаруулагдаһан бэлшээри түхеэрэгдэһээр зургаан жэл болобо. Тиимэ бэлшээри эмхидхэхын тула анха түрүүн таатай зохид газар шэлэхэ хэрэгтэй болоо һэн. Ажахын һаалиин фермэнүүдтэ дүтэхэнэ хэрэглэгдэдэггүй газар оройдоошье үгы байгаа. Шишкино һууринда тон бага ургаса үгэдэг сабшалан байһан юм. Тэндэл һайжаруулагдаһан бэлшээри түхеэрхэ гэжэ шиидэгдээ һэн.

Мэргэжэлтэдэй тоолоожо үзэһэнэй ёһоор эндэ һайжаруулагдаһан бэлшээри эмхидхэхын тула багашаг мүнгэ зөөри хэрэгтэй болохо гэжэ элирүүлэгдэһэн байгаа. Голһоо бүлүүр станциияар уһа татажа абаад, гол түлэб хэдэн соргонуудаар тэрэниие нишэ-тиишэнь ябуулһанай һүүлээр соргогүй ханаабаар саашадаа тараагдана. Тиигэжэ уһаяа бэлшээридэ тараахада, эндэхи газарай нюруу эгээл тааруу байшоо. Ушар иимэһээ гаргашань тон бага байна.

Эндэхи һайжаруулагдаһан бэлшээри 84 гектар газар эзэлнэ. Тэрэмнай 7—7 гектараар 12 хуби (загон) болгогдонхой. [illegible] түлэб азотно үтэгжүүлгэ оруулха гэжэ тодорхойлогдоһон юм. Эндэ нэгэ жэшээ харуулая. Бэлшээриин зарим участогуудта олон жэлэй ногоон таригдаагүй юм. Тиимэ участогай гектар бүридэ 180 килограмм азотно үтэгжүүлгэ оруулһан байгаабди. Тэрэ участок ашаглаха үе соо гурба дахин уһалагдаа. Үтэгжүүлгэ хэгдээгүй жэл гектарһаа 18,9 центнер үбһэн абтаа һэн. Харин азотно үтэгжүүлгэ оруулһан жэлдэмнай гектар бүриһөө 51 центнер абтаһан юм.

Үшөө нэгэ жэшээ. Һайжаруулагдаһан бэлшээриин зарим участогуудта залаата ногоон таригдаһан байгаа. Тэрэ участогууд зунай сагта 3 дахин уһалагдадаг байһан. Тиигээд ямаршье үтэгжүүлгэ хэгээгүй жэлдэ тэрэ участогай гектар бүриһөө 22 центнер үбһэн абтаа һэн. Удаадахи жэлдэнь энэл участогай гектар бүридэ 180 килограмм азотно үтэгжүүлгэ оруулаабди. Тиигэхэдэмнай гектарһаа 61 центнер үбһэн абтаһан байха юм.

Олон жэлэй ногоо таряагүй, тариһан участогуудые зундаа гурба дахин уһалаад, гектар бүридэнь тон адли (180 килограмм) азотно үтэгжүүлгэ оруулаад байхада, ногооной ургаса ямараар дээшэлнэб гэжэ дээрэ дурсаг- [illegible]

Ивалгын эрхэ байдалда һайжаруулагдаһан бэлшээридээ июниин 1—5-най үеэр, зарим жэлнүүдтэ июниин 5—10-най үеэр үнеэдые адуулжа эхилхэдэ болохо гэжэ тодорхойлогдоо. Тэрэл үедэ бэлшээриин ногоон 12—14 сантиметр үндэр болоод байдаг юм. Малаа бэлшээжэ эхилхэдээ, һайн ургасатай хубидань түрүүн адуулдаг байнабди.

Һайжаруулагдаһан бэлшээриин хуби (загон) бүхэн соо 200 үнеэн гол түлэб 2—4 үдэрэй туршада харюулагдана. Тиигэхэдээ бэлшээриингээ нэгэ хубиие багахан 2 участок болгожо хубаанабди. Нэгэ хубиие 2 участок болгон хубаахын тула электро-адуулагша хэрэглэгдэнэ. Түрүүшын участогта үнеэдээ нэгэ үдэр бэлшээгээд, хоёрдохи участогтань баһал нэгэ үдэр адуулнабди. Гурбадахи үдэртэнь электро-адуулагшые хэрэглэнгүй, түрүүшын хоёр үдэр соо малаа адуулһан хоёр участок соогоо бултандань бэлшээдэг заншалтайбди. Бэлшээриин нэгэ хубиие электро-адуулагшын хүсөөр хоёр участок болгон мал бэлшээхэдэ, ногоонойнь ургаса холо ондоо байдаг байна.

Һайжаруулагдаһан бүхы бэлшээримнай 12 хуби болгогдонхой гэжэ хэлээ һэм. Нэгэ зунай туршада тэдэнэй 8—9 хубидань мал бэлшээгдэдэг юм. Үлөөшэ 3—4 хубиһаань ногооной үрэһэн суглуулагдана, заримыень сабшажа, үбһэ бэлэдхэнэбди. Жэшээнь, 1970 ондо энэ бэлшээридээ малаа адуулжа байбашье, 800 гаран центнер һайн шанартай үбһэ хуряажа абаа һэмди.

Бэлшээриин 8—9 хубида нэгэ удаа малаа адуулхадамнай, 18—22 хоног үнгэрдэг. Тиигээд лэ дахин түрүүшынгээ хубида адуулдаг ёһо заншалтайбди.

Энэ бэлшээридэ июниин 1—10-һаа сентябриин 10—15 болотор үнеэд харюулагдадаг байха юм. Тиигэхэдээ зунай туршада 85—100 хоног соо бэлшээгдэнэ гээшэ. Энэ үе соо бэлшээриин нэгэ хубида зунай туршада үнеэд гурба дахин адуулагдадаг байна.

Һайжаруулагдаһан бэлшээридэ малаа нэгэ удаа адуулһанайнгаа һүүлээр агротехническэ хүдэлмэри заатагүй хэдэг болонхойбди. Нэн түрүүлэн үлдэһэн ногооень сабшажа абаад, бэлшээриеэ уһалдаг заншалтайбди. Һүүлээрнь минеральна үтэгжүүлгэ оруулагдана, хашаа хорёонь заһабарилагдана.

Бэлшээридэ оруулагдадаг минеральна үтэгжүүлгын (гол түлэб азотно үтэгжүүлгэ) хэмжээн жэл бүри багашагаар ехэ болгогдохо зэргэтэй. Тиихэдэ 3—4 жэлэй үнгэрөөд байхада, бэлшээридэ нэгэ удаа наг шэбхэ гаргадаг байха юм. Тиигэхэдээ бэлшээриин гектар бүридэ 25—30 тонно наг шэбхэ гар- [illegible] рэһээ харагдана гээд нүхэр Соболев хөөрөөнэйнгөө түгэсхэлдэ тэмдэглэһэн байна.

* * *

— Шишкино һууринай һаалиин фермэдэ хэды үнеэн харууһалагданаб? Мүнөө үдэртөө үнеэнһээ хэды шэнээн һүн һаагдана хаб? — гээд семинар-зүблөөндэ хабаадагшадай нэгэн хандана.

Буряадай хүдөө ажахын туршалгын станциин хүдэлмэрилэгшэд, хүдөө ажахын эрдэмэй кандидат **Н. С. Хребтов** эдэ асуудалнуудта харюусаха зуураа иигэжэ тэмдэглэбэ:

— Фермэдэмнай мүнөө дээрээ һаамхай 200 үнеэн бии юм. Хажуудань үшөө 200 үнеэнэй багтаамжатай шэнэ байра баригдажа эхилэнхэй. Тиихэдэ энээхэн бэлшээримнай газар аргагүй багадаха болоно. Фермэ шадар зуугаад гектар бургааһанда, бутада дарагдашаһан, оройдоошье хэрэглэгдэдэггүй газар бии. Энэ намартаа тэрэ талмай дээрэ ехэ ажал хэгдэжэ эхилхэнь. Нэн түрүүлэн бургааһа харганааень сэбэрлэхэбди. Ерэхэ хабартаа тэрэ хүдэлмэрөө үргэлжэлүүлжэ, һайжаруулагдаһан хоёрдохи бэлшээри (энэ фермэ шадар) түхеэрхэ болонобди. Тиигэжэ фермын үнеэдшье хоёр дахин олошоруулагдаха, бэлшээриншье хоёр дахин ехэ болгогдохо байна.

Һайжаруулагдаһан бэлшээриин ашаг үрэ эли тодоор харагдажа эхилһээр үнинэй. Энэ жэлдэ тус бэлшээридээ малаа июниин түрүүшын үдэрнүүдтэ адуулжа эхилээ һэмди. Мүнөө үдэртэ үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 10—12 килограмм һүн һаагдана. Эндэ бэлшээжэ эхилхэһээмнай урид үдэртэ 7—8 килограмм һүн үнеэнһээ абтадаг һэн.

— Туршалгын станциин научна хүдэлмэрилэгшэд республикын бусад ажахынуудта саг үргэлжэ туһалжа байха үүргэтэй ха юм. Һайжаруулагдаһан бэлшээри түхеэрхэ талаар ямар ажахыда туһалнабта? — гээд нэгэн һонирхоно.

— Манай станциин эрдэмтэд Баргажанай совхозые энэ хабар шефтээ абаа һэн. Тэндэ һайжаруулагдаһан бэлшээри түхеэрэгдэжэ эхилһэн юм. Газарайнь хүрьһэ шэнжэлхэ, тэндэ ямар агротехникэ баримталхаб гэхэ мэтэ асуудалнуудые зүбөөр шиидхэхэ хэрэгтэ туһалха хүсэлэнтэйбди, — гээд нүхэр Хребтов харюусана.

Олон жэлэй һайжаруулагдаһан бэлшээри эмхидхэхэ асуудал республика доторнай урагшатай шиидхэгдэжэ байна. Эндэ нэгэ шухала асуудалда онсо тогтохо хэрэгтэй ха. Юун бэ гэхэдэ, бэлшээри түхеэрээд, тэрээндэ заатагүй эзэн хэрэгтэй. Һайжаруулагдаһан бэлшээридэ үдэр бүриин харууһан, тэрэниие [illegible] гэжэ Н. С. Хребтов онсолон тэмдэглэбэ.

НАМАГ ДЭЭРЭ БЭЛШЭЭРИ

(Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ Б. БУДАЕВАЙ хөөрөөнһөө)

Шэбэртэ-Намаг гэжэ нэрэшэһэн газарта һайжаруулагдаһан бэлшээри түхеэрхэ гэжэ колхозой правлени, мэргэжэлтэд шиидхэһэн байгаа. Энэ газарай нэрэ өөр тухайгаа ойлгуулна ёһотой. Эндэ урдань хүнһөө байха, үхэрэй ябахын аргагүй шахуу намаг байһан юм. Тиихэдэ, бута, бургааһан, зарим гүбээлиг газарынь шулуутайшье байгаа. «Ондоо газарта иимэ бэлшээри түхеэрхэ аргагүй байгаа гүт? гэһэн асуудал гаражашье магад. Фермэ шадар тиимэ газарай байгаа һаа, иимэ ехэ ажал хэхэгүй байгаалди даа.

Һайжаруулагдаһан бэлшээри түхеэрхэ газаршье шэлэгдээ. Тиигээд тэрэниие шэнжэлхэ, юунһээ эхилхэб гэһэн асуудал гараа һэн. Мэргэжэлтэдтэй хэдэн удаа зүбшэһэнэйнгөө һүүлээр нэн түрүүлэн эндэхи газарай бургааһа, бутыень сэбэрлээбди. Һүүлээрнь дисковани хэгдээ. Тиигээд намагыень хатаахын тула хэдэн олон ханааб татагдаба гээшэ. Тиигэхэдээ намагтай газарайнь уһые гүбээлиг талыень уһалхын тула хэрэглэхэ асуудал нэгэ доро шиидхэлсээ һэмди. Ушар иимэһээ намагтай газарай тэг дундуур гүнзэгы ханааб гаргагдажа, тэрээн соогуур урдаһан уһаар гүбээлиг талыень уһалха арга олдоо. Энэ хэрэгтэ бүлүүр станци хэрэглэгдэнэ.

Тус бэлшээри дээрэ 225 гектар газар 18 хуби (загон) болгогдон хүреэлэгдэнхэй. Тэрэниие харууһалха, ашаглахын тула 5 хүнһөө бүридэһэн тусхай звено эмхидхэгдээд, хэрэгтэй болохо бүхы техникээр хангагданхай. Энэ газарай хүрьһэ, байгаалиин эрхэ байдал хараада абажа, тусхай агротехническэ хэмжээнүүд хараалагдаһан юм. Тэрэнэй ёһоор лэ звеногой гэшүүд бүхы ажалаа эмхидхэнэ. Звеногой хүдэлмэриие колхозой агроном хинан шалгажа, хэрэгтэй сагтань зүбшөөл заабари үгэжэ байдаг.

Һайжаруулагдаһан бэлшээриингээ газарые зунай сагта гурба дахин һубарюулан ашагладаг заншалтайбди. Нэгэ хубидань малаа бэлшээһэнэйнгээ һүүлээр үлдэһэн ногооень сабшажа абаад, минеральна үтэгжүүлгэ оруулнабди. Тиигээд гүбээлиг газарынь уһалагдана. Эндэ ехэнхидээ аммиагай селитрэ, зарим участогуудтань аммиагай селитрэ калийна үтэгжүүлгэтэй холёод оруулдаг гээшэбди.

Эндэ һайжаруулагдаһан бэлшээри түхеэрхэ хүдэлмэри 1969 ондо эхилэгдээ һэн. Урдань энэ газар ажахыда ямаршье аша туһагүй байһан гэжэ үшөө тэмдэглэмээр. Газарайнь хүрьһэнэй нилээд хатуужатар эндэ мал бэлшээжэ болохогүй гээд мэргэжэлтэд тодорхойлоо бэлэй. Хэрбээ гансата үнеэдые бэлшээжэ эхилбэл, саашадаа энэ газарые ашаглахын аргагүй болошохо байгаа бшуу.

1971 ондо энэ газарай ногоон сабшагдажа, үбһэн болгогдоо һэн. Тиихэдэ гектар бүриһөөнь 5 центнер үбһэн абтаһан юм. Нёдондо баһал сабшагдаа. Ургасань һурагүй дээшэлжэ, гектарай 12 центнер үбһэн хуряагдаа бэлэй.

Нёдондо намар, энэ хабар тус бэлшээриин газарай хүрьһые мэргэжэлтэд һайнаар шэнжэлжэ үзөөд, байгша ондо мал адуулха болоо гэжэ шиидхэһэн юм. Тиигээд үнеэдэ бэлшээжэ эхилээбди. Эндэхи фермэдэ хамтадаа 250 үнеэн бии юм. Мүнөө 90 үнеэн һаагдана. Июниин 5-да түрүүшынхеэ һайжаруулагдаһан бэлшээридэ үнеэдээ оруулаа һэмди. Тэрэ үедэ 90 үнеэнһээ 580-аад килограмм һүн һаагдаһан байбал, июниин 20-до 750 гаран килограмм абтаа. Мүнөө үнеэн бүриһөө үдэртэ 7,5—8 килограмм һүн һаагдана. Һүнэйнь тоһолиг 3,6—3,7 процент болоно.

Байгша оной зунай үедэ — һайжаруулагдаһан бэлшээри ашаглаха үе соо һаамхай үнеэн бүриһөө 1.150—1.210 килограмм һүн абтаха гээд мэргэжэлтэд тодорхойлһон байха юм. Тиихэдэ нэгэ центнер һүнэй өөрынь үнэ сэн 12 түхэригһөө дээшэ бэшэ байха гээд һанагдана.

Һайжаруулагдаһан бэлшээриие ашаглаха үедэ гектар бүриһөө 100 центнер ногоон тэжээлэй абтаа һаа, энэ бэлшээри түхеэрэлгэдэ гаргашалһан мүнгэ зөөримнай 4 жэл гүйсэд тэхэрюулэгдэхэ гэжэ тоолонобди. Колхозой мэргэжэлтэдэй тоолоожо тодорхойлһоной ёһоор энэ жэлдэ гектар бүриһөө 140—150 центнер ногоон тэжээл абтахаар хараалагдана. Хэрбээ эды шэнээн ногоон тэжээлэй абтаад байбал, бүхы гаргашамнай 2,5 жэл соо гүйсэд тэхэрюулэгдэхэ жэшээтэй болоно.

— Колхоздотнай юрэнхыдөө һү һаали хэр байна гээшэб? — гээд семинарта хабаадагшадай нэгэн һонирхоно.

— Муу гэжэ хэлэхын аргагүй. Ажахын һаалишад бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсожо, яһала һайн дүнгүүдтэй ябана. Байгша оной түрүүшын хахад соо гүрэндэ һү худалдаха түсэбөө колхознай июниин 11-дэ дүүргээ һэн. Жэлэй түсэб болзорһоонь баһал урид дүүргэхэ арга боломжотойбди гэжэ һанагдана, — гээд колхозой түрүүлэгшэ найдангяар харюусана.

* * *

Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой соёлой байшанда семинар-зүблөөндэ хабаадалсагшад сугларба. Тэдэниие КПСС-эй Сэлэнгын райкомой секретарь **В. Горлов** халуунаар амаршална.

Удаань семинар-зүблөөндэ хабаадаһан хүнүүд хараһан, үзэһэн тухайгаа хөөрэлдэһэн, ойлгогдоогүй асуудалнуудтаа дүүрэн харюу абаһан, һанамжа дуралхалнуудаа хэлэһэн байна. Буряадай АССР-эй хүдөө ажахын туршалгын станциин директор, хүдөө ажахын эрдэмэй кандидат **К. Л. Барьядаев**, республикын мелиорациин ба уһанай ажахын министр **В. Г. Большаков**, КПСС-эй обкомой хүдөө ажахын таһагые даагшын орлогшо **Б. Н. Николаев** гэгшэд эндэ үгэ хэлээ. Тэдэнэр олон жэлэй һайжаруулагдаһан бэлшээриин ямар удха шанартай байһан тухай, иимэ бэлшээри түхеэрхын тула хаана ямар хүдэлмэри хэхэ тушаа, зүбөөр харууһалха, ашаглаха асуудалнуудта онсо анхарал хандуулһан [illegible]

Семинар-зүблөөнэй хүдэлмэридэ Буряадай АССР-эй хүдөө ажахын министр **Б. И. Николаев**, республикын совхозуудай үйлэдбэриин нэгэдэлэй начальник **Г. П. Тюменцев** гэгшэд хабаадалсаһан байна.

Б. ВАНЧИКОВ,
манай тусхай корр.

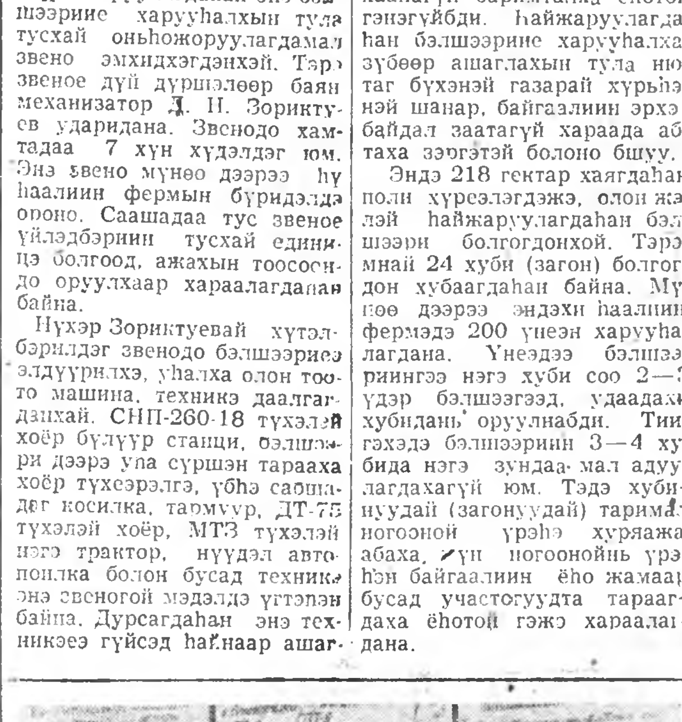

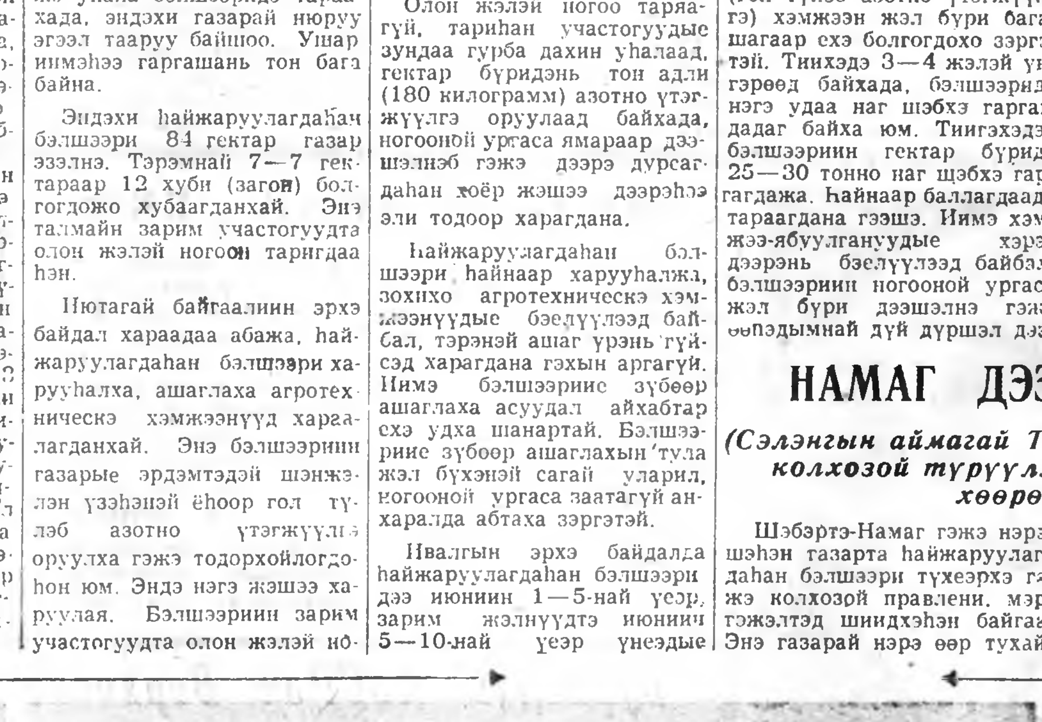

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Загарайн аймагай Эрхирэгэй совхозой агроном-мелиоратор К. Уланов һайжаруулагдаһан бэлшээри тухай семинар-зүблөөндэ хабаадагшадта хөөрэжэ байна. 2. Совхозой түбэй һаалиин фермын үнеэд һайжаруулагдаһан бэлшээри дээрэ. 3. Һайжаруулагдаһан бэлшээри дээрэ нүүдэл хоёр автопоилка бии юм. Үнеэдые бэлшээриин нүгөөдэ хубида (загондо) оруулхадаа, автопоилкануудые тракторор шэрэжэ абашадаг.

С. ЦЫДЫПОВОЙ фото.

СОЁЛШОД—ХҮДӨӨГЭЙ МАЛШАДТА

СОЁЛ ГЭГЭЭРЭЛЭЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ

Сэлэнгын совхозой партийна комитет болон дирекци ажалша нүхэдэйнгөө дунда ниитэ-политическэ, соёл гэгээрэлэй хүдэлмэри гүнзэгы удхатайгаар ябуулха, тэдэнэй байра байдалые улам hайжаруулха асуудалнуудта ехэхэн анхарал хандуулна.

Совхозой соёлой гуламта хэдэн олон ехэ, бага таhалгануудтай, залнуудтай юм... Хоёрдохи дабхартань — библиотекэ, уншалгын зал. Эндэ шэнэ газетэ, журналнууд табятай, уншагшад—наhажаалшье хүнүүд, залуушуул, эдиршүүлшье олон. Хүдэлмэришэд, малшад, багшанар, hурагшад хэрэгтэй номуудаа бэдэржэ, шэлэжэ абанад.

Совет засагай, Коммунис партиин шухала шиидхэбэринүүдые шудалагшадта, политическэ hургуули, кружогуудта хабаадагшадта эндэхи библиотекэ ехэ туhаламжа үзүүлдэг юм. Тэндэ хэрэгтэй номуудай, газетэ, журналнуудай выставкэ эмхидхэгдэнхэй.

— Мүнөө манай библиотекэдэ 16 мянган ном, 1300 уншагшад тоологдоно. Жэлэй эхинhээ олонхидынь хэдэн арбаад номуудые уншаа, — гэжэ библиотекарь Эльвира Георгиевна Ахминеева хөөрэнэ, уншагшадай карточкануудые харуулна.

Совхозой соёлой байшангай совет, тэрэнэй директор С. М. Покацкий хүдэлмэреэ совхозой ажалтай нягта холбоотойгоор ябуулдаг. Тиимэл хадаа нүхэр Покацкиин хүтэлбэрилдэг агитбригада Сэлэнгын аймагай арадай уран бэлигэй харалга дээрэ нэгэдэхи hуури эзэлжэ, КПСС-эй Сэлэнгын райкомой, аймгүйсэдкомой грамотаар, радиоприемнигоор шагнагдаа. Агитбригадын хүдэлмэридэ, тэрэшэлэн уран hайханай бүлгэмэй хүдэлмэридэ Сэлэн-Дүүмын дунда hургуулиин багшанар Светлана Очирова, Надежда Павлова, Нина Еретнева болон бусад эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Энэ коллективэй гэшүүн Светлана Очирова hаяхан Москвада үнгэрhэн Буряадай АССР-эй культурын үдэрнүүдтэ хабаадаа. Гэхэтэй хамта, совхозой партком, дирекци, комсомолой комитет, профсоюзай комитет тэдэнэй ажалда саг үргэлжэ туhалдаг, тэдэнииие hайшаан дэмжэдэг, хүтэлбэрилдэг. Агитбригадынхид недели бүхэндэ хээрын станууд, малшадай фермэ, отаранууд дээгүүр ябажа, ойлгуулажын хүдэлмэри ябуулдаг, ном тараадаг байна. Совхозой хүтэлбэрилэгшэд агитбригадын гэшүүдэй хэрэглэмжэдэ тусхай автоклуб даалгаhаниинь hайшаалтай. Энэ жэлдэ клубай хэрэглэмжэдэ 1400 түхэриг мүнгэн hомологдоо.

Зургаан жэлэй турша соо соёл гэгээрэлэй хүдэлмэридэ оролдосотой hайнаар ажаллажа, яhала ехэ дүй дуршэл олоhон Сергей Покацкий клубай директорэй тушаал дүүргэдэг. Энэ нүхэрнай ажалдаа ханамжатай, нютагайнгаа арад зоной культурна эрилтые дүүрэнээр хангахын түлөө өөрынгөө бэлиг шадабариие ёhотоор харуулна гэхэдэ алдуу болохогүй. Эндэхи уран hайханай бүлгэмэйхид программаяа улам hайжаруулжа, уран бэлигтэй хүнүүдые олоор хабаадуулдаг, тиихэдээ нютагай баримтануудые шадамаар хэрэглэдэг. Уран шүлэг, шог ёгто болон арадай дуунуудые гүйсэдхэжэ, олоной магтаалда хүртэнэ.

— Манай клубта hара бүри шэнэ юумэнүүд нэмээгдэжэ, бии болоно байдаг. Соёлойнгоо гуламтада ерэжэ, сүлөөтэй сагаа үнгэргэхэдөө, сэдьхэлээ хананги харигшабди, — гэжэ сэлэн-дүүмээрхин хэлсэдэг.

Эндэхи уран hайханай бүлгэмдэ өлдэб янзын хубсаhа хунар, гутал, костюмууд, духовой оркестр, баян, бусад хүгжэмэй инструментнүүд, магнитофон бии. Агитбригадын гэшүүдэй тоодо лектор, эмшэн, библиотекарь, худалдаа наймаанай хүдэлмэришэд оролсодог. Тэдэ мэргэжэлтэд гансал зүжэг наада табидаг бэшэ, харин өөhэдынгөө мэргэжэлээр тусхай ажал ябуулдаг байна бшуу. Эдэ үдэрнүүдтэ клубай соведэй, агитколлективэй гэшүүд түрэл Буряад республикынгаа 50 жэлэй ойдо, нютагай Соведүүдэй hунгалтануудта зорюулагдаhан хэмжээ ябуулгануудаа хаба шадалаараа бэелүүлнэд. Жэшээлхэдэ, hаяхан тус агитбригадынхид совхозойнгоо холын отара, гүүртэнүүдээр, хээрын стануудаар ябажа концертнүүдые харуулhан, политическэ хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэhэн байна.

Энэ нютагта оршодог Сэлэн-Дүүмын заhабарилгын-механическа заводой уран hайханай бүлгэм мүн лэ hайнаар ажаллана. Тэрэнэй хүтэлбэрилэгшэ Валентина Красикова бэлигтэйшүүлые шэлэн абажа, өөрынгөө бүлгэмэй ажалда хабаадуулжа шадаа. Энэ бүлгэмдэ залуушуулhаа гадна, наhажаалшье хүнүүд оролсожо, хамта 20 хүн болоно. Дурсагдагша заводто хоор дуунай болон концертнэ бригада эмхидхэгдэнхэй. Заводой артистнууд хүдэлмэришэдэй урда өөрынгөө уран бэлигые харуулхаhаа гадна, Сэлэнгын совхозой томо томо фермэнүүд дээгүүр ябажа, удха түгэлдэр концертнүүдые табидаг байна.

—КПСС-эй XXIV съездын табиhан зорилгонуудые бодото дээрэнь бэелүүлхэ хэрэгтэ ажалшадые зоригжуулан, уран hайханай талаар тэдэнэй эрилтые хангаха тушаа манай бүлгэмэйхид ехэхэн оролдолго гаргажа эхилээ, — гэжэ Сэлэн-Дүүмын заводой хүдэлмэришэдэй комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр Кулаков омогорхолтойгоор хөөрэнэ.

Сэлэн-Дүүмэ тосхоной культурын гуламтануудай ажал ябуулагшад, эдэбхитэд иимэ хэшээл оролдолго гаргажа, арад зоной дунда соёл гэгээрэлэй болон политическэ хүдэлмэри шадамараар, түгэлдэр удхатайгаар, hонирхолтойгоор ябуулна.

Р. БАЛДАНОВ.

ПОЧТО ЗӨӨГШЭ

—Автомашинын жолоошон хүндэ харюусалгагүй ашаан гэжэ байдаггүй. Тиигэбэшье манай почто зөөгшэдэй ажал тусгаар харюусалгатай юм даа. Бэшэг, посылка бүхэн саг соогоо эзэндээ хүрэхэ ёhотой бшуу, — гэжэ Николай Павлович Михалев хөөрөө hэн.

Буряадай хэлхеэ холбооной үйлэдбэриин-техническэ управленидэ почтальонууд, ашаа зөөгшэд, телефонистнууд, жолоошод болоод олон мэргэжэлтэд хүдэлжэ байдаг. Н. П. Михалев автомашинын жолоошоноор ажаллахаhаа гадна, управлениингээ автобазын ашаа шэрэдэг машинануудай жолоошодой бригадир юм.

—Олохон жэл автомашинаар почто зөөгөөб даа. Пенсидэ гараха дүтэлэгдөө. Теэд хүдэлхэ шадал бии,—гэжэ тэрэ сэлмэг хара нюдөөрөө бидэниие шэртээд,—бэешье hайн, урмашье ехэ, —гэбэ.

Николай Павловичай иигэжэ хэлэхэдэнь бидэ гайхаагүйбди. Тэрээнтэй уулзахынгаа урдахана Буряадай хэлхеэ холбооной үйлэдбэриин-техническэ управлениин ахалагша инженер Дагба Дашинимаевтай хөөрэлдэхэдэмнай, нүхэр Михалевой хүтэлбэрилдэг бригада тухай олон hайн үгэнүүдые хэлээ hэн. Түбхын түрүүн жолоошодойнгоо хоорондоо эбтэйе, бэе бэедээ туhалдаг, дүтын амин зон болоhыень, эрдэмээ дээшэлүүлдэгыень тэмдэглээ юм.

—Николай Павлович өөрөө нэгэдэхи классай жолоошон болонхой. Иимэ бэрхэ мэргэжэлтэд бидэндэ олон. Манай жолоошодой дунда гурбадахи классай жолоошод үгы юм. Бултадаа hурадаг, мэргэжэлээ дээшэлүүлдэг,—гэжэ Дагба Дашинимаевич бидэндэ хөөрөөд,—жолоошодоймнай эбтэй бүлэдэ hаяхан коммунис ажалай бригадын хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоо,— гэhыень hанахадаа, Николай Павловичай «урманшье ехэ» гэжэ бардамаар хэлэhыень саашань гүнзэгыгөөр лаблаха гэжэ шиидэбэбди.

— Автомашинада үнинэй хүдэлнэ гүт?—гэhэн асуудалнай тэрэнэй жэжэхэн олон зурлаагаар зүhүүлhэн эрэлхэг зоримгой нюуртань гүнзэгыхэн бодол түрүүлээдхёо.

—Гуша гаран жэл болобо гээшэ гү даа,—гэжэ тэрэ hанажа ядангяар үг-маг гэбэ.—Дүшэн хоёр оной hүүлдэ гээшэ hэн гү, али дүшэн гурбан оной эхиндэ гү, юрэдөөл үбэл hэн, дайнай түлэг үедэ машинын рульда hуугаа hэм. Зэргэлээд ябаhан жолоошонойнгоо алуулшахада, рулииень оляра бэлэйб даа. Берлин хүрэтэр ошоходоо хүсэд лэ жолоошон болоод байгаа hэм. Тэрэ гэhэнhээ хойшо машинатай хахасагдаагүй гээшэ. Тиихэдээшье хочто зөөдэг байгааб, мүнөөшье зөөнэб.—гээд, нэгэ илдам зөөлэнөөр миhэржэ, — олон тонно бэшэг зөөгдөө юм ааб даа, — гэбэ.

Урдамнай hонин намтартай хүн зогсожо байба. Иимэ олые үзэhэн, дайнай хүшэрые дабаад, амгалан байдал батадхажа ябаhан хүнүүдые харахада, сэдьхэл зүрхэндэ тусгаар ульhан ородог. Эдэ хүнүүдэй, эдэ баатарнуудай хүсөөр, имагтал эхэ эсэгэнэрэйнгээ ба аханарайнгаа аша оролдолгоор, шуhа мяхаа хайрлангүй тэмсэhэн шадал зоригой, баатаршалгын ашаар бидэ мүнөө үеын залуушуул жаргалаа эдлэнхэй, ерээдүйн баярта байдалай — коммунизмын барилгада амжалта туйлажа ябана бшуубди. Тэдэнэрэймнай нэгэн — Николай Павлович Михалев Буряад оронноймнай түрүү хүнүүдэй нэгэн. Нэрэнь алдартай, коллективэйнгээ дунда тэрэ хүндэтэй. Үбсүүндэнь «СССР-эй Хэлхеэ холбооной министерствын отличник», «РСФСР-эй социалис мүрысөөндэ шалгарагша» гэhэн значогуудыень, олон медальнуудайнь колодкые, Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай ордениень харахадаа, тэрээн тухай мэдэжэ абаха hанаатайгаар мүшхэхэньшье тиимэшэг байгаа hэн. Урдамнай булта эли харагдаа бшуу.

Нүхэр Михалев үхибүүдээ ехэ болгоhон, бултыень hургаhан, ашанараа хараhан хүн. Комсомолтой, түрэл Коммунис партитаяа ами бэеэ холбонхой.

«Урманьшье ехэ»,—гэжэ хэлэhыень эндэхэнэ үшөө иимэхэн үгэнүүдээрнь элирүүлээ:

—Дэлхэй дээрэ амгалан байдал мүнхэ оршог лэ гэжэ сэдьхэлдээ бододог, энэ хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа зорюулна гээшэб гэжэл hанаандаа оролдодог хүм. Дайнай үеын, дайнай хойто жэлнүүдэй үеын почто зөөхэ гээшэ гайтайл юм hэн даа. Дүтынгөө хүнүүдые алдаагүй бүлэ намда дайралдаагүй юм. Тиихэдэл үнэмни сайжа эхилээ hэн. Өөрымнишье хоёр аха тэндэhээ бусаагүй агша даа,—гээд, Николай Павлович часаа хаража, машина тээшээ ябаадхёо. Тэрэнэй алхаса хүнгэн, анханайнь хэрмэн маряа зандаа, жарадаа дүтэлhэн бэшэ, харин таби хүрэжэ ябаhан хүн гэжэ hанахаар байгаа hэн. Машинадаа hуугаад байхадань гарыень барихадамнай,—залуу нүхэр, шишье урматай хүнэй шэгтэй байнаш, бүхы хүн мүнөө урматай ябана. Саг hайн байна ха юм. даа. Парти, правительствамнай оролдоно,—гэжэ хэлэбэ.

Иигэжэ тэрэ бидэндэ манай партиин Центральна Комитедэй, Совет правительствын эб найрамдал бүри бата болгохын түлөө hүүлэй жэлнүүдтэ ехэхэн оролдолго амжалтатайгаар хэжэ байhыень hануулаадхёо.

Үглөөнэй долоон час болоодүйхэндэ Улаан-Үдын горсоведэй депутат Николай Павлович Михалёвой машинын хойноhоо почто тараадаг гушан хоёр хүнгэн машина пубарин, ниислэл хотымнай гудамжануудта гаража, арад зоной дунда урма баяр тарааха ажалаа эхилдэг юм.

Д. ЭРДЫНЕЕВ

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Н. П. Михалёв.

Д. БАЛДАНОВАЙ фото.

ХЭН ХАЙШАА АЯНШАЛХА ДУРАТАЙБ?

Зунай урин дулаан саг ерэжэ, ажалшадай, мүн hургуулиин hурагшадай оронойнгоо зүг бүхэн тээшэ аяншалха саг ерэhээр үнинэй.

Июниин эхеэр бүлэг туристнууд оронойнгоо баруун городуудаар аяншалжа ерээ. Һаяшаг, июниин 19-дэ нэгэ бүлэг туристнууд Ригэ хото самолёдоор ниидэбэ.

Зун, намарай туршада гурбан болзорто Сочи хото ошожо амарха арга бии. Хараалагдаhан болзорой ёhоор, аяншалгада гарагшад июлиин 20-до, августын 30-да, октябриин 30-да Улаан-Үдэ хотоhоо гараха аргатай байха. Аяншалгын болзор ерэхэ, ошохо харгытайгаа 32 үдэрөөр тодорхойлогдонхой. Тэрээнэй 20 үдэрыень аяншалагшад Сочи хотодо үнгэргэжэ, өөрынгөө дураар амарха юм. 32 үдэрэй турша соо үргэлжэлхэ бүхы аяншалгын гаргаша 341 түхэригөөр тодорхойлогдонхой.

Советскэ Союзай зүг бүхэн руу амарха, аяншалхаяа гарагшад худалдажа абаhан путёвкынгоо ёhоор, ерэхэ, ошохо замдаа поездоор купейнэ вагон соо ябаха, замдаа эдеэлхэ. хүрэhэн газарнуудтаа гостиницада байха, городуудаар аяншалжа, юумэ хараха аргатай.

Июлиин 28-hаа Владивосток хото ошохо путёвко бии. Тэрээ руу ошохо дуратайшуул Владивостогто 10 үдэр байжа, тэндэхи түүхэтэ газарнуудтай танилсаха аргатай байха. Ерэхэ, ошохо харгыдаа 8 үдэрөө гаргаха юм. Тэрээ руу ошохо путёвкынь сэн — 216 түхэригэй.

«Волжский — Крит — Волгоград» гэhэн замаар августын 16-да, августын 20-до аяншалгада гараха арга бии. Тэрээ руу аяншалгада мордогшод 4—4 үдэрэй турша соо тэдэ городуудта байха юм. Ерэхэ, ошохо харгыдань хамта дээрээ арбаад үдэр гаргашалагдаха. Путёвкын бүхы гаргаша 251 түхэригөөр тодорхойлогдонхой.

Августын 25-hаа Куйбышев хото хүрэтэр аяншалжа болохо, тэрээ руу зорёошод Куйбышев хото хүрэжэ, тэндэ 15 үдэрэй турша соо байхаhаа гадна, теплоходто hуужа, Волго мүрэн дээгүүр Ульяновск, Волгоград хүрэтэр тамарха, автобусоор Тольятти хото экскурсида ошохо аргатай байба. Путёвкын сэн 272 түхэригэй. Дээрэ дурсагдаhан городуудаар аяншалгада гарагшад 30—30 хүнhөө бүридэхэ.

Ерэхэ намартаа манай республикын ниислэл — Улаан-Үдэ хотоhоо баруулжаа туристическэ хоёр поезд гараха.

Түрүүшынь поезд октябриин 4-дэ гараха юм. Аяншалха замынь: Ростов—Пятигорск — Ереван — Тбилиси — Сухуми — Гагра — Адлер. Аяншалгада гараашад дээрэ дурсагдаhан городуудаар нэгэ-нэгэ үдэрэй турша соо ябажа танилсаха аргатай байха. Путёвкынь сэн 193 түхэригэй. Түрүүшын поездоор аяншалгада гарагшад октябриин 4-hөө 22 хүрэтэр ябаха юм.

Аяншалагшадые шэрэхэ хоёрдохи поезд ноябриин 22-то Улаан-Үдэ хотоhоо гарахаар хараалагдана. Декабриин 15 хүрэтэр ябажа ерэхэ энэ поезд Омск, Ленинград, Брест, Львов, Ужгород, Рахов, Яремча, Черновцы, Красноярск хотонуудаар дайраха. Тиихэдээ олонхи хотонуудта нэгэ-нэгэ үдэрэй турша соо, Ленинград хотодо гурбан үдэрэй турша соо байха.

Һурагшад зунайнгаа амаралтын үедэ Москва, Новгород, мүн ондоошье хотонуудаар поездоор аяншалха аргатай. Зунай туршада Москва хото руу 222-дохи номерой гурбан поезд гараха. Июлиин 18-да Улаан-Үдэ хотоhоо түрүүшын поездоор гараашад Москвада июлиин 23-hаа августын 1 хүрэтэр байха юм.

Августын 3-да хоёрдохи поездоор аяншалгада гараашад Москвада августын 8-hаа 17 хүрэтэр байжа, тэндэхи гоё hайхан газарнуудаар ябаха юм.

Гурбадахи поездоор 13-да гараашад августын 17-hoo 27 хүрэтэр Москвада байха юм.

Энэ зунай июлиин 4-hөө августын 4 хүрэтэр hурагшадые тээhэн 4 поезд Новгород хото зорихонь. Тэрэ поезд июлиин 4-нэй, 15-най, 25-най үдэрнүүдтэ, августын 4-дэ Улаан-Үдэ хотоhоо гараха. Аяншалагшад Новгород хүрэhэнэйнгөө удаа 2 үдэрөөр Ленинград ошожо, тэндэхи түүхэтэ газарнуудаар ябахаhаа гадна, гоё hайхан юумэнүүдтэй, музейнүүдтэй танилсаха юм.

Москва ошохо путёвконь 99 түхэригэй. Новгород ошоошод 108 түхэриг түлэхэ юм. Тэрэ путёвкын сэнгэй 50 процентыень түрэлхидэйнь хүдэлдэг газарай профсоюзна эмхи түлэхэ.

Аяншалгада гарахаяа зорёошод ямар нэгэн асуудалай гараа hаань, туризмын, экскурсиин талаар Буряадай областной Соведэй экскурсионно бюродо 24-11 номерой телефоноор хонходохо аргатай байха.

Экскурсионно бюрогой адрес ниимэ: 670.000, Улаан-Үдэ, Ленинэй үйлсын 27-дохи гэр, комнато № 6.

Зунайнгаа амаралтые газар үзэнгөө үнгэргэхэ гээ hаа, дуратай тээшээ ошоходотнай болохо.

И. БУДАЕВ.

ТЕЛЕФОН · ТЕЛЕГРАФ · РАДИО — ХИЛЫН ГААНАҺАА

УЛААН-БААТАР

Монгол-вьетнамай хамтын коммюнике

ТАСС

ДРВ-гэй партийно-правительственна делегациин албанай хэрэгээр МНР-тэ аяншалгаяа дүүргэhэнэй hүүлээр монгол-вьетнамай хамтын коммюнике хэблэлдэ тараагдаа.

МНРП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Ю. Цеденбал түрүүтэй МНР-эй партийно-правительственна делегациин, ПТВ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ДРВ-гэй премьер-министр Фам Ван Донг түрүүтэй ДРВ-гэй партийно-правительственна делегациин хоорондохи уулзалгын үедэ хани халуун хөөрэлдөөнүүд болоо гээд коммюнике дотор хэлэгдэнэ. Хоёр ороной хоорондохи хани барисаа, харилсаа холбоо бэхижүүлхэ асуудалнуудаар хоёр тала hанамжануудаа хэлсээ.

Революционно, империализмда эсэргүү хүсэнүүдые нэгэдүүлхын тула, эрхэ сүлөөгэйнгөө, бэеэ дааhан байдалайнгаа, социальна дэбжэлтын түлөө, империализмда ба колониализмда эсэргүүгээр тэмсэжэ байhан Азиин, Африкын, Латиин Америкын арадуудтай hанал нэгэтэй байhанаа бэхижүүлхын тула эдэбхитэй хүсэлэл оролдолго гаргахаар эрид шиидэнги байhанаа хоёр тала элирхэйлэн мэдүүлээ.

ПАРИЖ

Нгуен Ван Хиеугэй пресс-конференци

ТАСС

Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительствын гүрэнэй министр Нгуен Ван Хиеу пресс-конференци үнгэргэхэдөө, июниин 28-да, Урда Вьетнамай хоёр талын зүб шэлэлгын хөөрэлдөөнүүдэй ээлжээтэ заседани дээрэ РЮВ-эй ВРП-гэй шэнэ дурадхалнууд оруулагдаа гээд тэрэ мэдээсээ.

Нгуен Ван Хиеу эдэ дурадхалнуудай гол зүйлнүүдые найруулан хэлэбэ. Буудалдаагаа зогсоожо, политическэ үзэл бодолойнгоо түлөө түрмэдэ хаагдаhан хүнүүдые дары сүлөөлхэ дурадхал РЮВ-эй ВРП оруулhан байна. Демократическа эрхэ сүлөө дары түргөөр олгохо эрилтэтэйгээр Урда Вьетнамай хүн зон дурадхана. Эблэрэлгын национальна совет дары түргөөр байгуулагдажа, 1973 оной июлиин hүүл багта хүдэлмэреэ эхилхэ.

Хэлсээ баталалгада тойбо татадаг али бүхы албан зурган хүдэлхэеэ болихо гээд үгынгөө түгэсхэлдэ министр мэдүүлээ. Урда Ветнамай Республикын Революционно саг зуурын правительствын оруулhан шэнэ дурадхалнууд Урда Вьетнамда эб найрамдал тогтоохо, аюулгүй байдал хангаха байна гээд тэрэ тэмдэглэбэ.

ПАРИЖ

Хамтын комиссиин заседани

ТАСС

Вьетнамда дайн байлдаа болиулха, эб найрамдал тогтоохо тухай хэлсээнэй ёhоор байгуулагдаhан ДРВ-гэй ба США-гай хамтын экономическа комиссиин ээлжээтэ заседани эндэ четвергдэ боллоо.

БЕЙРУТ

Десант буулгахые hэдэбэ

ТАСС

«Аш-Шарк» газетын мэдээсэhэнэй ёhоор, гурбан вертолёдоор үдэшүүлэн, табан израиль катер Урда Ливанай Сайда город шадар десант буулгахые июниин 28-най hүни hэдэбэ. Гэбэшье Палестинын эсэргүүсэлтын хүдэлөөнэй отрядуудай сэрэгшэд тэдэниие буудажа, Ливанда хамаатай уhан сооhоо израилиинхидэй гаража ошохыень баадхаба.

ПАРИЖ

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ, УЛАСХООРОНДЫН ХАРИЛСААНАЙ АША ТУҺАДА

ТАСС

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй албанай хэрэгээр Францида ерэhэндэнь манай арад сэдьхэлээ ехээр хананги байна, гэжэ Франциин политическэ элитэ мэдээжэ ажал ябуулагша, сенатор-коммунист Раймон Гюйо мэдүүлээ.

Хани ёhоной уулзалга США-да хээд, Л. И. Брежневэй албанай хэрэгээр Парижда ерэлгэ Франциин, Советскэ Союзай арадуудай хоорондохи хани барисаа, харилсаа холбоо бэхижүүлхэ хэрэгтэ СССР-эй ехэ анхаралаа хандуулдаг байhыень элирхэйлэн гэршэлнэ гээд Р. Гюйо ТАСС-ай корреспондентэй хөөрэлдэхэдөө хэлэбэ. Энэнь манай оронуудай аша туhада харюусана, Европодо, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ нүлөөлнэ. Франциин, СССР-эй хоорондохи хани барисаан, харилсаа холбоон улам үргэдэхэ байха гэжэ найданабди.

Л. И. Брежневэй албанай хэрэгээр Холбоото Штадуудта ерээд бусалга уласхоорондын эб найрамдалда, бүхы хүн түрэлтэнэй ерээдүйдэ туйлай ехэ удха шанартай байна гээд Раймон Гюйо саашадаа тэмдэглээ. Ондо ондоо социально-политическэ байгуулалтатай гүрэнүүдэй амгалан ёhоор зэргэ оршохо гэhэн Ленинэй ёho гурим бодото дээрээ бэелжэ байна.

Энэнь Европо түбидэ илангаяа элеэр мэдэрэгдэнэ. Хэдэхэн үдэрэй үнгэрхэдэ, аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэ Европын зүблөөн нээгдэхэнь. Тэрэ гансал Европодо бэшэ, харин бүхы дэлхэй дээрэ шухала удха шанартай.

Европодохи аюулгүй байдалай, харилсаа холбооной асуудалнууд эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй Москвада болохо бүхэдэлхэйн конгресс дээрэ зүбшэн хэлсэгдэхэ юм. Буу зэбсэг хуряаха талаар бүхэдэлхэйн конференци зарлаха тухай Советскэ Союзай оруулhан дурадхалые конгресстэ хабаадагшадай үргэнөөр дэмжэхэ байhаниинь дамжаггүй.

ПРАГА

ЧССР-эй ФЕДЕРАЛЬНА СУГЛААНАЙ СЕССИ

ТАСС

ЧССР-эй Федеральна суглаанай Арадай палатын, Национальностьнуудай палатын хамтын сесси эндэ хүдэлмэреэ дүүргэбэ.

Чехословакиин гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тухай асуудал сесси дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ.

Үнгэрhэн жэлдэ ЧССР-эй туйлаhан экономическа үрэ дүнгүүд КПЧ-гэй XIV съезд дээрэ тодорхойлогдоhон Чехословакиин түсэбтэ табадахи табан жэлэй (1971—1975 онууд) зорилгонуудые бэелүүлхэ hайн үндэhэ hуури болоно гээд ЧССР-эй финансын министр Р. Рогличев элидхэл соогоо тэмдэглэбэ.

СССР түрүүтэй социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай туйлаhан амжалтануудай ашаар урдань табигдаhан зорилгонуудые ЧССР амжалтатайгаар дүүргэхэ байна гээд тэрэ мэдүүлээ.

Чехословакиин 1972 оной гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тухай хуули депутадууд абаhан байна.

БЕРЛИН

Эб найрамдал—фестивалиин гол зорилго болоно

ТАСС

Советскэ Союзай ба США-гай хоорондохи харилсаануудай ямар ехэ уласхоорондын удха шанартай байhые ойлгон мэдэдэг дээрэhээ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Леонид Ильич Брежневэй США-да хэhэн хэлсээнүүдэй үрэ дүнгүүдые бидэнэр hайшаанабди гээд залуушуулай болон студентнүүдэй бүхэдэлхэйн X фестивальда бэлдэхэ, тэрэниие үнгэргэхэ национальна комитедэй заседани дээрэ июниин 28-да үгэ хэлэхэдээ, СЕПГ-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Э. Хонеккер мэдүүлээ. Тэрэ тус комитедэй түрүүлэгшэ юм. СССР США хоёрой хоорондо шухала хэлсээнүүдэй, илангаяа ядерна дай зайсуулха тухай хэлсээнэй баталагдаhанай ашаар бата бэхи эб найрамдал туйлахын ба хангахын түлөө арадуудай тэмсэхэдэ, шэнэ, бүри таарамжатай эрхэ байдал бии болоо гээд тэрэ онсолон тэмдэглэhэн байна.

«Хүйтэн дайнай» болюулагдажа, шахардуу шанга байдалай hуларжа байhан уласхоорондын оршон байдалда дэлхэйн залуушуулай түлөөлэгшэд Берлиндэ суглархань. КПСС-эй XXIV съездын баталан абаhан эб найрамдалай программа дам саашадаа бэелүүлэгдэжэл байна гээд СЕПГ-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь хэлээ.

Залуушуул болон студентнүүдэй бүхэдэлхэйн X фестиваль урда тээхи юhэн фестивальда орходоо гадаадын политическэ бүри таарамжатай эрхэ байдалда үнгэрхэнь гээд Э. Хонеккер саашань тэмдэглээ. Хүсэ баримталха империалис политикые таhалдуулхын тулада хамагай түрүүндэ Советскэ Союз, ГДР ба бусад аха дүү социалис оронууд олон удаан жэлэй турша соо империализмда эсэргүү тэмсэл хэхэ баатай болоhон байна гээд тэрэ онсолон тэмдэглээ.

ГДР-тэ, мүн хилын саана фестивальда али бүхы талаhаань бэлдэгдэжэ байhан тухай Э. Хонеккер дэлгэрэнгыгээр тогтожо хэлээ.

ПЕКИН

КНР-тэ ядерна бомбо тэhэлбэ

ТАСС

Хитад водородно бомбо тэhэлбэ. Тэhэлэлгэ июниин 27-до ороной баруун райондо хэгдээ гээд Синьхуа агентство мэдээсээ.

ТОКИО

ХИТАДТА ЯДЕРНА БОМБО ТЭҺЭЛЭЛГЫЕ БУРУУШААНА

ТАСС

Хитадта водородно бомбо тэhэлэлгые буруушаажа байhанаа Японой правительство КНР-эй правительствада мэдүүлхэ хүсэлэнтэй гэжэ Киодо Цусин агентство мэдээсэнэ.

Японой правительствын түлөөлэгшэ июниин 28-да үнгэргэгдэhэн пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Хитадта ядерна зэбсэг тэhэлэлгэ эб найрамдал хангаха хэрэгтэ харша гээд буруушаажа байhанаа мэдүүлээ. Тэhэлэлгын үглөөдэр радиоактивна бодостой үүлэн Японой түбэй хубида хүрэhэн байна гэжэ Японой сагай уларил шэнжэлхэ захиргаан мэдээсэбэ.

КАНБЕРРЭ. (ТАСС). Хитадай тэhэлhэн ядерна бомбын радиоактивна бодос Австралиин газар дайда дээгүүр тараха аюул тохёолдуулхадаа магадгүй гэжэ буруушаажа байhанаа мэдүүлхыень Австралиhаа Пекиндэ байдаг элшэн сайдта Австралиин премьер-министр Гоф Уитлен даалгаа.

ОТТАВА. (ТАСС). Хитадта средада ядерна тэhэрэлгын хэгдэhэнтэй дашарамдуулан, КНР-эй правительствада Канадаhаа Пекиндэ байдаг посольство өөрынгөө правительствын даалгабаряар хуулита буруушаалга мэдүүлбэ. Энээн тухай общинануудай палатын заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Канадын гадаадын хэрэгүүдэй министр М. Шарп мэдээсэhэн байна.

ДЖАКАРТА. (ТАСС). «Хитадта ядерна тэhэрэлгын хэгдэhэнтэй дашарамдуулан, Индонезиин правительство буруушаалга хэнэ гээд Индонезиин МИД-эй түлөөлэгшэ мэдүүлээ. — Шууд сэхэ хараа бодол баримталдаг байhан дээрэhээ правительство ямаршье түхэлэй, шалтагаар хэгдэhэн ядерна туршалгануудые буруушаана».

ШАТАР

ЗОНО ХООРОНДЫН ЛЕНИНГРАДТАХИ МҮРЫСӨӨН ДҮҮРЭБЭ

ЛЕНИНГРАД. (ТАСС-ай тусхай корр.). Шатараар дэлхэйн түрүү hуури эзэлэлгын түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадаха нэрэ хүндэдэ хүртэхын түлөө зоно хоорондын Ленинградтахи мүрысөөнэй hүүлшын, 153-дахи партиин дүн эли болобо. Радулов Таль хоёрой парти хойшолуулагдаhан байгаа. Теэд бирагүй байдалтай болоhон Радулов наадаяа hэргээнгүй, шүүгдэhэнээ мэдэрбэ.

Нааданай эсэсэй дүн иимэ:

1—2. Анатолий Карпов, Виктор Корчной хоюулаа СССР-hээ)—13,5 очкотойнууд.

3. Роберт Бирн (США)—12,5.

4. Ян Смейкал (Чехословаки)—11.

5—6. Бент Ларсен (Дани), Роберт Хюбнер (ФРГ) — 10.

7. Геннадий Кузьмин (СССР)—9,5.

8—10. Светозар Глигорич (Югослави), Марк Тайманов, Михаил Таль (хоюулаа СССР-hээ) —8,5.

11—12. Мигель Кинтерос (Аргентина), Иван Радулов (Болгари)—7,5

13—14. Эугенио Торре (Филиппин), Вольфганг Ульман (ГДР) — 7.

15. Иосип Рукавина (Югослави)—6,5.

16. Владимир Тукмаков (СССР)—6.

17. Гильермо Эстевес (Куба)—4,5.

18. Мигель Куэллар (Колумби) абажа боломоор 17-hoo 1,5 очко абаба.

ҺОНИН МҮРЫСӨӨН БОЛОО

МАКС ЭЙВЕ ХЭЛЭНЭ

Зоно хоорондын энэ мүрысөөн Европын эгээл үзэсхэлэн hайхан хотонуудай нэгэндэ—Ленинградта үнгэргэгдөө. СССР-эй Шатарай федераци тэрэниие hайнаар үнгэргэhэн байна. Шатар наадандa дуратай бүхы хүнүүд энэ мүрысөөндэ хабаадагшадай нааданай хойноhоо ехэтэ hонирхон адаглаа гэжэ ФИДЕ-гэй президент, дэлхэйн экс-чемпион, профессор Макс Эйве (Голланди) ТАСС-ай корреспондентэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлээ.

Мүрысөөндэ илагшад тухай hанамжаяа хэлэхыемни хүсэнэ аабзат?

Анатолий Карпов техникэ hайнтай, түбшэн даруугаар наададаг гроссмейстер юм. Тэрэ Эммануил Ласкер шэнгеэр наададаг. Карпов орёо хурсаар наадажа, нүгөөдэеэ хүндэ хүшэр байдалда оруулдаг байhaараа шалгарна. Иимэ байдалда залуу гроссмейстерhээ хайра хүлеэhэнэй үлүү.

Виктор Корчной—бэлиг шадабаряа гүнзэгыгөөр харуулан, бүхы хүсэ шадалаа гарган наададаг бэрхэ шатаршан. Шиидхэхы уулзалгануудтаа гол анхаралаа хандуулжа, hайнаар наададаг юм.

Роберт Бирн ниимэ ехэ амжалта туйлаха юм гэжэ нааданай эхилхын урда тээ хэншье бодомжолоогүй байха. Һүүлэй жэлнүүдтэ тэрэ илангаяа hайнаар наадана. Дэлхэйн түрүү hуури эзэлэлгын мүрысөөнэй Рейкьявигта болоходонь, американ гроссмейстер эндэ байжа, парти бүхэниие hайнаар шэнжэлhэн байна гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Спасский Фишер хоёрой наадаhан тухай тэрэ удха түгэлдэр ном бэшээ.

Эдэнэр гурбуулаа шатараар дэлхэйн түрүү hуури эзэлэлгын түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадаха нэрэ хүндэдэ хүртэхын түлөө нааданай удаадахи шатада орохо эрхэдэ хүртэхэл ёhooроо хүртөө гэжэ hананаб.

Урагшагүйдэгшэд тухай хэдэн үгэ хэлэе. Михаил Таль эдэнэй нэгэниинь болоно. Дэлхэйн экс-чемпион үбшэлhэн дээрэhээ бүхы партинуудаа жэгдэ hайнаар наадажа шадаагүй.

Бент Ларсен наадаяа hайнаар эхилhэн аад, саашадаа хэдэн дахин шүүгдэжэ, дэлхэйн чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө саашадаа тэмсэхэ аргагүй болобо.

Зоно хоорондын Бразилида болохо хоёрдохи мүрысөөн тухай дурдахадаа, хэдэй илажа гараха байhан тухай эртээнhээ хэлэхэ гээшэ хүндэ хүшэр гээд Эйве хэлэбэ. Лайош Портиш эдэнэй дундаhаа заабол илажа гарагшадай тоодо орохо аабза гэжэ hанагдана.

Дэлхэйн түрүү hуури эзэлэлгын түгэсхэлэй уулзалгада хабаадаха эрхэ абахын тула найман гроссмейстерэй наададаг байhан ушарые таарамжатай гэхын аргагүй. Урда мүрысөөндэ (1971 ондо) Портиш хабаадаагүй байна. Харин хойто жэл болохо мүрысөөндэ Ларсен наадахагүй байна. Василий Смыслов гү, али Пауль Керес гэгшэд юугээр дутаа юм. Иимэ мүрысөөндэ 12 хүнэй хабаададаг болохын тула бодожо үзэхөөр.

Н. ТУЛЯКОВ,
Я. РОХЛИН,
(ТАСС-ай тусхай корр.).
Ленинград.

Улаан-Үдэ: үсэгэлдэр, мүнөөдэр, үглөөдэр

УЛААН ТУГ БАРЮУЛАГДАБА

Буряадай Автономито Республикын хото городуудай, хүдөө нютагуудай библиотэкэнүүд арад зоной дунда ном һудар тарааха, ойлгуулламжын хүдэлмэри ябуулха талаар һүүлэй жэлнүүдтэ горитой ажал ябуулжа байдаг болонхой. Илангаяа колхоз болон совхозуудай малшад ба таряашадые номоор хангаха хэрэгтэ һайн үрэ дүнгүүд туйлагдаа.

Хүдөөгэй ажалшадые ном һудараар һайнаар хангадаг болохын түлөө Россин Федерациин библиотекэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй социалис мүрысөөн үнгэрэгшэ жэлэй эхиндэ соносхогдоһон байгаа. Тэрэ мүрысөөндэ манай республикын библиотекэнүүд Зүүн Сибириин зоно соо э р х и м л э ж э, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан туг ба нэгэдэхи мүнгэн шанда хүртэхэ болоһон байгаа.

Республикын Министрнүүдэй Соведэй конференц-зал соо Буряад ороной библиотекэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй өдэбхитэдэй зүблөөн һаяхан боложо, тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадагшадые БурАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшо В. А. Сахьянов халуунаар амаршалаа. Удаань культурын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай ЦК-гай секретарь Ю. М. Попов РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан туг нэгэдэхи мүнгэн шантайгаар республикын түлөөлэгшэдтэ барюулһан байна.

Тус зүблөөнэй түгэсхэлдэ республикын культурын министр П. И. Нимаев дэлгэрэнгы үгэ хэлэжэ, городууд болон хүдөө нютагуудай библиотекэнүүдэй хүдэлмэриие саашадань улам һайжаруулха асуудалнуудта онсолон тогтоһон байна.

МАНАЙ КОРР.

БАЯРАЙ СУГЛААН

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын байгуулагдаһаар 50 жэлэй алдарта ойн һайндэртэ зорюулагдаһан баярай суглаан Улаан-Үдын судна бүтээлгын заводто болобо. «Буряадай АССР-эй 50 жэлэй ой» гэһэн элидхэл КПСС-эй Советскэ райкомой секретарь Н. И. Кузнецов баярай суглаан дээрэ хэжэ, үнгэрэгшэ энэ үе соо республикын экономико ба соёл культурын хүгжэлтэ тухай тодорхойгоор хөөрэһэн байна.

Республикын ойн баярай хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ судна бүтээлгын заводой коллектив район дотороо хоёрдохи һуури эзэлжэ гараа. Заводой үйлэдбэриин олон түрүүшүүлдэ КПСС-эй Буряадай обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй, КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой ба Советскэ райкомой ойн баярай Хүндэлэлэй грамотанууд баярай суглаан дээрэ барюулагдаба. Хүндэлэлэй грамотада хүртэгшэдэй дунда заводой токарь А. Тепенко, мастер К. Захаров, хабсаргагшадай бригадир А. Анч болон бусад нүхэд бии.

В. ОВСЯНКИН,
заводой НОТ-ой лабораториин начальник.

ҺАЙНДЭРТЭ ЗОРЮУЛАГДАҺАН ҮДЭР

Зунай наран хайра гамгүйгөөр шарана, ами абашагүй бүгшэм. Иимэ үдэрнүүдтэ ажаллахада, хүшэр хүндэ байдаг. Гэбэшье барилгашад зунай халуундашье, үбэлэй янгинама хүйтэндэшье ажаллададаг, хатуужаһан зон бшуу. Жэлэй дүрбэн сагта тэдэнэр һанаа амархан, урдахи ажалаа хэжэл, ажаллажал байдаг заншалтай.

Петр Павлович Григорьевой даадаг бригадын барилгашадай Октябрьска райондо протез хэдэг мастерскойн байшангай торхо бодхоожо, ашаглалгада үгэһэн үдэр һаяхан шэнги һанагдана. Мүнөө тэдэнэр ажаһуудалай эрилтэ хангаха комбинадай томохон байшангай хана бодхоожо эхилээ.

Тус бригадада оройдоол 15 хүн хүдэлнэ. Гол түлэб шулуушад юм. Тэдэнэрэй дунда хүдэлдэг модошо дархашуул шулуушад мэтэ барилга дээрэ шухала хүдэлмэри дүүргэнэ. Түрэл республикынгаа алдарта 50 жэлэй алтан ойн һайндэрые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын тулада бригадын гэшүүн бүхэн үдэр ерэхэ бүри ажалайнгаа эршэ улам шангалхана. Нигэжэ үдэр бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэнэ.

Эбтэй эетэй багахан энэ коллектив социалис мүрысөө эмхидхэһэнэй, ажалайнгаа үдэр гамтайгаар хэрэглэһэнэй ашаар амжалта туйлана. Республикынгаа һайндэрэй урда тээхи ажалай вахтада жагсаха зуураа, тэдэнэр «Нэгэшье минута хии талаар гээхэгүй» гэһэн уряа доро ажаллана.

Олохон жэлэй дүршэлтэй, һайн мэргэжэлтэй хүдэлмэришэд Евгений Григорьевич Сазонов, Владимир Александрович Туров, бригадир Петр Павлович Григорьев, Геннадий Петрович Светлищев, Вениамин Терентьевич Пискунов гэгшэд ажалай ульгэр жэшээ сугтаа хүдэлдэг нүхэдтөө харуулна. 7-дохи ГПТУ дүүргэһэн залуу шулуушад Анатолий Слепов, Виктор Еремеев гэгшэд оролдосо хэшээлтэйгээр ажаллана. Тэдэнэр аха нүхэдһөө гээгдэхэгүйе оролдон, халаанайнгаа даабари үлүүлэн дүүргэнэ.

П. П. Григорьевой бригадын бүхы барилгашад уржадэр ажалайнгаа нэгэ үдэрые түрэл республикынгаа 50 жэлэй алдарта ойн һайндэртэ зорюулба. Тэдэнэр энэ үдэр хэзээ хэзээнэйхиһээ эршэмтэй түргөөр ажаллаа. Үдэшэлэн ажалайнгаа дүн согсолоо. Хэрбээ хүн бүхэн 22 кубометр хана бодхоохо байбал, дунда зэргээр 30 кубометртэ хүргөө. Нигэжэ үдэрэйнгөө нормые 140 процент дүүргэһэн байна.

А. ШУЛУНОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: шулуушан Г. П. Светлищев ажалдаа.

Авторай фото.

ГОРОДОЙМНАЙ СОЁЛОЙ ГУЛАМТАНУУДТА

Республикымнай байгуулагдаһаар алдарта 50 жэлэй алтан ойн һайндэрэй ехэ найр зугаагай болохо үдэр хүрэтэр оройдоол долоон хоног үлэбэ. Тиимэһээ Буряадаймнай бүхы ажалшад түүхэтэ ойн һайндэртэ зорюулжа, хахад жэлэйнгээ түсэб, уялгаяа болзорһоонь урид дүүргэһэн тухайгаа омог баяртайгаар мэдээсэнэ. Тиихэдэ городоймнай соёл культурын эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд түрэл Буряадайнгаа алдарта ойе нэрэтэй солотойгоор угтахын тулада ехэ хэмжээ ябуулгануудые хараалһан, эсэшэ сусашагүйгөөр хүдэлһэн байна. Тэдэнэр мүнөө үедэ хэһэн хүдэлмэриингөө дүн гаргажа, харагшадайнгаа үмэнэ тоосожо байнхай. Городоймнай театрнууд тоосоото зүжэгүүдээ эдэ үдэрнүүдтэ хаана табижа байһан тухай уншагшадта тобшохоноор хөөрэжэ үгэе.

О П Е Р О, Б А Л Е Д Э Й ТЕАТР. Һүүлэй үедэ хэһэн хүдэлмэриингөө эрхим һайнуудыень шэлэжэ абаад, Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан зүжэгүүдэй фестиваль үнгэргэжэ байна. Үсэгэлдэр Гүрэнэй шангай лауреат И. Дзержинскиин «Григорий Мелехов» гэжэ гурбан үйлэтэй, арбан үзэгдэлтэй оперо олоной үзэмжэдэ табяа. Ленинскэ шангай лауреат, ородой бэлигтэ уран зохёолшо М. Шолоховой «Номгон Дон» гэжэ романай III, IV номуудай удхаар энэ оперо бэшэгдэһэн юм. Буряадай АССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша Л. Логачев, В. Доржина гэгшэд энэ зүжэгые найруулан табиһан, уран зураашан Н. Манилов шэмэглэн гоёоһон байна. Артист М. Турчанис — Григориин, Буряадай АССР-эй габьяата артистнар Ю. Данилова — Аксиниин, В. Драгош — Мишугай рольнуудта наадана. Ленинскэ болон Гүрэнэй шангуудай лауреат, СССР-эй арадай артист А. Хачатурянай «Гаянэ» гэжэ гурбан үйлэтэй балет мүнөөдэр харуулагдаха байна. Буряадай АССР-эй габьяата артистка О. Короткова гол геройн ролиие шадамар бэрхээр гүйсэдхэнэ. Буряадай АССР-эй габьяата артист А. Сыдыкбаев, артистнар Е. Самбуева, Ю. Муруев, Л. Панкова гэгшэд энэ баледтэ наадана.

Композитор Ж. Батуевай «Газарай хүбүүн» гэжэ гурбан үйлэтэй балет июлиин гурбанда табигдахаар хараалагдана. Энэ балет «Гэсэр» гэжэ буряад арадай суута ульгэрэй удхаар зохёогдоһон байгаа. РСФСР-эй Гүрэнэй шангай лауреат, РСФСР-эй арадай артист П. Абашеев Гэсэрэй рольдо наадана.

М. Фроловой «Энхэ-Булад баатар» гэжэ дүрбэн үйлэтэй оперо июлиин 4-дэ табигдаха юм. Дуушадай Бүхэсоюзна конкурсын лауреат, Буряадай АССР-эй габьяата артист Д. Дашиев, СССР-эй арадай артист Л. Линховоин, РСФСР-эй габьяата артист А. Арсаланов гэгшэд энэ оперодо наадана. РСФСР-эй Гүрэнэй шангай лауреадууд Л. Книппер, Б. Ямпилов гэгшэдэй зохёоһон «Арюун госхон Ангар дүүхэй» гэжэ гурбан үйлэтэй балет июлиин 5-да городоймнай ажалшадай шэхэнэй шэмэг, нюдэнэй хужар болгогдон харуулагдаха. РСФСР-эй Гүрэнэй шангай лауреат, СССР-эй арадай артистка Л. Сахьянова Ангар дүүхэйн роль гүйсэдхэхэдөө, бэлиг шадабаритайгаар таржа, харагшадые баясуулна. РСФСРэй Гүрэнэй шангай лауреат, РСФСР-эй арадай артист П. Абашеев Харанхалхинай рольдо наадана.

ОРОД ДРАМЫН ТЕАТР. Мүнөөдэр тус театрай бүлэг артистнар холын гастрольдо мордобо. Тэдэнэр Хабаровск, Комсомольск-на-Амуре городуудай хүн зондо эрхим һайн зүжэгүүдээ харуулха байна. Ц. Шагжинай «Тангариг», ород драматургнуудай зохёолнууд сооһоо «Конец хитрого рынка», «Цыган», «Большая семья», «Светит да не греет», «Солдатская вдова», «От чего море солёное» гэхэ мэтэ зүжэгүүд тэдэнэрэй репертуарта ороно.

Манай артистнар түрэл нютагһаа холо. Комсомольск-на-Амуре городто, республикынгаа 50 жэлэй ойе тэмдэглэхэ байна. Тэдэнэр июлиин 7-до Ц. Шагжинай «Тангариг» гэжэ зүжэгые энэ городой ажалшадай үмэнэ табиха. Эндэһээ аяншалгань эхилжэ, хоёр городой завод, фабрикануудаар айлшалха түсэбтэй. РСФСР-эй габьяата артист В. Г у с е в, БурАССР-эй арадай артистнар Р. Бенская, К. Никулина, Буряадай АССР-эй габьяата артистка М. Чернова гэгшэд холын замда мордогшодой дунда ябалсана.

БУРЯАД ДРАМЫН ТЕАТР. Тус театрай коллектив гурбан бүлэг боложо хубаараад, хүршэ областьнуудта, республикынгаа аймагуудта гастрольдо гаранхай гэжэ бүгэдэндэ мэдээжэ ааб даа. Эрхүүгэй область гараһан нэгэ бүлэг, Эхирэд-Булгадай, Боохоной аймагуудаар айлшалжа дүүргээд, мүнөө үедэ Алайрай аймагай ажалшадта зүжэгөө харуулжа, баясуулхаяа ерээд байна. Тэдэнэр «Урбаанай уршагта ябадал» гэһэн зүжэг хүн зоной анхаралда табина. Нүгөө бүлэг Агын национальна округто ошонхой юм. Тэдэнэр «Инаг хоёр», «Озорная молодость» гэжэ зүжэгүүдые тэндэхи хүн зоной үмэнэ табина.

Гурбадахи бүлэг гол түлэб залуу артистнарһаа бүридэнхэй. Тэдэнэр «Залуу наһанай охин» гэжэ зүжэгые, һайндэрэй ехэ концерт Зэдын, Захааминай аймагуудай ажалшадта харуулжа дүүргэбэ. Мүнөө гурбадахи бүлэгэй артистнар Сэлэнгын аймаг ерээд байна. Тэдэнэр республикынгаа найр наадanай үдэрнүүдтэ Сэлэнгын аймагай ажалшадай үмэнэ ехэ концерт табижа, хүн зониие баясуулха.

БАБУШКИНАЙ БОЛОН ТЕРЕШКОВАГАЙ НЭРЭМЖЭТЭ ҮЙЛСЭНҮҮДТЭ ҮНГЭРГЭГДЭҺЭН НАЙР. Июниин 29-нэй үдэрэй 13 часһаа найр наадан эндэ эхилээ. «Теремок», 4-дэхи, 60-дахи саад, яслинуудай 5—6 наһатай багашуул найрай эхи табижа, гурбан мөөртэй велосипедээр урилдажа мүрысэбэ. Түрүүлһэн багашуулда шангууд барюулагдаа. 8-һаа 15 хүрэтэр наһатай үхибүүд мүн лэ спортивна мүрысөөнүүдые үнгэргөө. 20, 25, 29, 35, 45, 49-дэхи һургуулинуудай һурагшад энэ мүрысөөндэ хабаадалсаа. Эрхимлэһэн командада үнэтэ бэлэгүүд барюулагдаа. И. Калашников, Г. Чимитов болон хамта юһэн уран зохёолшод найрта уригдажа, һүүлэй үедэ бэшэһэн зохёолнуудаа суглаарагшадай үмэнэ уншажа үгөө. Республикынгаа 50 жэлэй алдарта ойдо зорюулһан энэ ехэ найр үдэшэ оройболотор үргэлжэлөө.

Б.-Н. НАМДЫКОВ.

ЭНЕРГЕТИГҮҮДЭЙ БҮЛЭДЭ НЭМЭБЭ

Студентнэр шалгалтынгаа үедэ хэды олон нойргүй һунинуудые үнгэргэдэг, зүрхэ сэдьхэлээ хүдэлгэдэг гээшэб. Тииһээр байтарнь, дипломоо абаха баярта үдэр хүрэжэ ерэдэг. Тиигэбэшье тэдэнэр үшөө харюусалгатай хэрэг урдамнай хүлеэнэ гэжэ мэдэрнэ. Мүнөө студент эрдэмэй нэгэ шата дабажа, үйлэдбэриин командир, залуу мэргэжэлтэ болобо ха юм. Тэрэнэй даалжа абаһан ажалда ямараар хандаһанһаа, хэр ажалша бэрхэ, урагшаа зүдхэмжэтэй байһанһаа ехэ юумэн дулдыдаха болоно бшуу.

Зүүн Сибириин технологическа институдай электро-техническэ факультет 135 хүн гансахан энэ жэлдэ дүүргэжэ, диплом абажа гараба. Тэдэнэр бултадаа оронойнгоо промышленна предприятинуудта эльгээгдэхэ байна. Жэшээлхэдэ, гэр бүлэ болоһон Преловскитон Владивосток ошожо ажаллаха болоо.

— Валерий Преловский эрхим сэгнэлтэтэй диплом абахал ёһоороо абаа. Тэрэ сэрэгэй уялгата албанда ябахадаа, дайшалхы болон политическэ һайн бэлэдхэлтэй байһанайнгаа түлөө ВЛКСМ-эй ЦК-гай Хүндэлэлэй хоёр грамотаар шагнагдаһан юм. Эндэ һуража байхадаа, һүбэлгэн ухаатай, оролдосотой бэрхэ байһанаа харуулаа. Институдай студентнэрэй хамтын суглаан дээрэ Москвада үнгэргэгдэһэн Бүхэсоюзна слёдой делегадаар нэгэн дуугаар һунгагдаһан байна. Саашадаашье иимэл түрүү зэргэдэ ябаха байһандань үнэн сэдьхэлһээ тэрээндэ найданаб, — гэжэ тус факультедэй декан Ж. Ч. Молонов тэрээндэ дипломыень барюулхадаа хэлэбэ.

О. МЕРКУЛОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Зүүн Сибириин технологическа институдай электро-техническэ факультедэй декан Ж. Ч. Молонов студент В. Преловскидо дипломыень барюулжа байна. 2. Эрхим сэгнэлтэтэй диплом абаһан студентнэр (зүүн гарһаа): Геннадий Скатов, Нина Преловская, Александр Батышев, Валерий Преловский гэгшэд техническэ эрдэмэй кандидат Б. А. Данчиновтай байна.

Авторай фото.

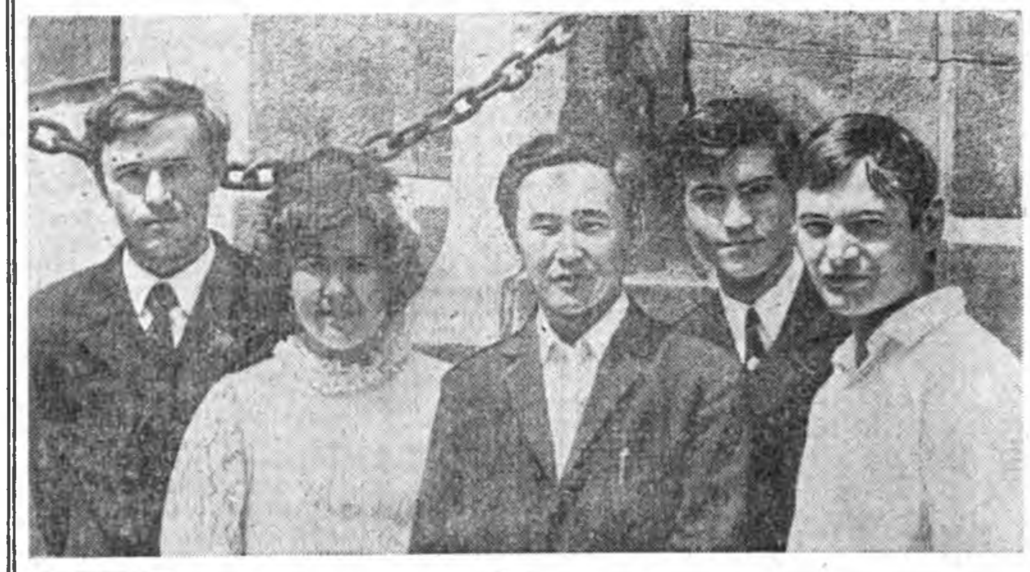

ИРАГУУ ГОРН ДУУДАНА

Үхибүүдэй тэсэ ядан хүлеэһэн нажараймнай намжаа саг хүрэжэ ерэбэ. Зунайнгаа амаралтада гараһан һурагшад мүнөө ой тайгын үзэсхэлэндэ, уһа голой эрьедэ түхеэрэгдэһэн пионерэй лагерьнуудта, сэнгэлгын газарнуудта амарна, холо ойрын нютагуудаар аяншална, нийтын хүдэлмэридэ хабаадалсажа ажалай амта танина.

Загарай тосхон шадархи газар хүхэ ногоон модоор бүрхөөгдэһэн хада уулатай, арюун тунгалаг агаартай юм. Эндэ ерэхэдэ, хоншуухан үнэрөөр анхилан байдаг. Городоймнай элдэб эмхи зургаануудай алба хаагшадай үхибүүдэй амардаг «Рассвет» гэжэ пионерэй лагерь эндэхи үндэр хадын хормойдо оршодог.

Эндэ хүрэжэ ерэхэдэмнай, пионерэй таһалга соо хүлгөөтэй, шууятай байба. «Буряадай пионернүүд» гэһэн үдэшэ үнгэргэгдэжэ байгаа һэн. Буряадай түрүүшын пионер ябаһан хүнүүд эндэ уригдаа. Буурал толгойтой үбгэд, хүгшэд улаан галстугуудые зүүнхэй, таһалгын х о й м о р талаар жэрылдэн һууна. Аша гушанарайнгаа з о л жаргалтайгаар, һүбэлгэн ухаатайгаар хүмүүжэжэ ябаһанда тэдэнэр омог баяртайнууд. Үхибүүдтэ ерэһэн айлшадай зүгһөө гүрэнэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой түрүүлэгшэ Г. И. Миронова үгэ хэлээ.

Мүн бэшэшье хэмжээ ябуулганууд үнгэргэгдэнэ. Неделидээ хоёр дахин хүүгэдэй уран һайханай фильмүүд харуулагдажа байдаг. Һаяхан үхибүүд Загарай тосхон айлшалжа, түүхэтэ газарнуудтайнь, хүшөө памятнигуудтай танилсаа. Мүн кукольна театр эндэ ерэжэ, һонирхолтой зүжэг харуулаа.

Нэгэ сезондо 400 үхибүүн 21 хоногой туршада эндэ амарна. Энэ зундаа 1.200 үхибүүдые амаруулхаар «Рассвет» лагерь хүлеэнэ.

Үдэр бүхэн тооной спортын наадан үнгэргэгдэнэ. Мүн футболоор, волейболоор, столой теннисээр отрядууд хоорондоо мүрысэдэг юм. Ю. Гагаринай нэрэмжэтэ хүршэ лагериин үхибүүдтэ ходо айлшалжа байдаг. Июниин 15-да тэндэ ошожо, футболоор мүрысөө үнгэргэхэдөө, «Рассвет» лагериин суглуулагдамал команда нүхэдөө шүүжэ, омог баяртай бусажа ерээ. Мүнөө тэдэнэр футболой талмай дээрэ ээлжээтэ уулзалгаяа үнгэргэхөөр хүршэнэрөө хүлеэнэ.

Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар алдарта 50 жэлэй ойн һайндэртэ зорюулагдаһан «Республикаяа магтан дууляаб» гэһэн темээр ехэ концерт-наадан үсэгэлдэр «Рассвет» лагерьта үнгэргэгдөө. Бүхы отрядуудай үхибүүд тэрээндэ хабаадалсаа.

Ж. БАДАЛАЕВ.

ЗУРГААДАХЯА ШҮҮБЭ

ФУТБОЛ

Сибирь болон Алас-Дурнын зүгэй зоныи хото городуудай стадионууд дээрэ «А» классай хоёрдохи бүлэгтэ наададаг футболистнуудай дунда ээлжээтэ — арба нэгэдэхи уулзалга үнгэргэгдэбэ.

Манай «Сэлэнгэ» командын футболистнууд энэ уулзалгаяа Эрхүүгэй «Аэрофлот» командатай үнгэргэхөөр тиишэ мордобо гэжэ мэдээсэһэн байгаабди.

«Сэлэнгын» футболистнууд энэ уулзалгаяа эрхимээр үнгэргэжэ, талмайн эзэдые 2:0 гэһэн тоотойгоор шүүгээд ерэбэ. Манай добтологшод Юрий Калашников, Юрий Изюмцев гэгшэд нэжээд бүмбэгэ сохижо, талмайн эзэдэй ворота руу оруулһан байна. Тиигэжэ «Сэлэнгэ» дүн хамтадань 12 очкотой боложо, мүрысөөнэй таблицада урдуурхи һууринуудай нэгые эзэлбэ.

Ээлжээтэ наадан июлиин 7-до үнгэргэгдэхэ. Энэ үдэр «Сэлэнгэ» команда Хабаровскын СКА командын стадион дээрэ талмайн эзэдтэй наадаха юм.

МАНАЙ КОРР.

ХУРА БОРОО

Байгша оной июниин 28-най һүни республикымнай нютаг бүхэндэ хура бороо орожо үнгэрбэ. Жэшээнь, Новоселенгинск тосхондо 27 миллиметрэй шниг нойтон ороһон байна. Энэнь республикын бүхы аймагуудта ороһон хура борооһоо эгээл ехэнь болоно. Түнхэн — Моондэ тосхондо — 21—24, Хяагтада 18 миллиметр хура бороо оробо.

Мүн Ивалга, Тарбагатай, Хүдэрн-Сомон, Багдарнида 12—16, Шэнэ-Хүрбэ, Захааминай Санага, Михайловка, Цахир, Хэжэнгэ, Хори, Загарай, Удинск, Турунтаево, Петропавловка, Мухар-Шэбэр, Гусиноозёрск, Бэшүүр, Улаан-Үдэдэ нэгэнһээ долоон миллиметр хүрэтэр шинг нойтон ороһон байна.

Мүнөөдэр республикын зарим нютагуудта бага зэргэ хура бороотой байхаар хүлеэгдэнэ. Баруун-хойто зүгһөө секундын 7—12 метр хүсэтэйгөөр һалхилха, һүниндөө 9—14, үдэртөө 22—27 градус дулаан болохо зэргэтэй.

Л. ГОНЧАРОВА,
агрометеоролог.

ШЭНЭ УНИВЕРМАГ

Республикымнай ниислэл хото — Улаан-Үдын үйлсэ, талмайнууд улам гоё һайханаар харагдадаг боложо байна. Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар алдарта 50 жэлэй ойн һайндэрэй угтамжада иимэ ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Мүнөөдөө аяншалагшадай бууха «Баргажан» гэжэ гостиницын барилга, Куйбышевай нэрэмжэтэ үйлсэдэхи выставкын зал, Железнодорожно райондо хубсаһа хунар наймаалха универмаг болон бусад барилганууд үглөө мүнөөгүй ашаглалгада үгтэжэ, республикынгаа болон хотын ажалшадай, мүн һайндэртэ айлшаар ерэгшэдэй нюдэнэй хужар болохонь.

Гагаринай нэрэмжэтэ үйлсэдэ ербын бодоһон шэнэ универмаг трамвай, автобусаар ябагшадай анхарал татаһаар үнинэй. Юуб гэхэдэ, шэнээр баригдаһан тус универмаг хуушан магазинуудта орходоо ондоо түхэлтэй: бүхы ханануудынь шэлээр хэгдэһэн дээрэһээ холоһоо ялабхин харагдадаг болоо.

— Орон доторнай иимэ проектээр баригдаһан хоёрхон универмаг болоно. Нэгэдэхинь үнгэрэгшэ жэлдэ Иваново хотодо ашаглалгада үгтэһэн байгаа. Иваново хотын барилгашад тус проектые бага зэргэ хубилгахадаа, залынь 36 метр үргэн болгоһон байна. Бидэнэр проектын лэ ёһоор, 48x24 метр хэмжээнэй залтайгаар бариба гээшэбди, — гэжэ шэнэ универмагай директор С. Г. Мальцев хөөрэнэ...

Байшангай хоёрдохи дабхарта эрэшүүл ба эхэнэрнүүдэй дотор, гадар хубсаһан үргэн залай хоёр талаар жэрылдэнэ. Үшөө эндэнь малгай, оймоһо нэхэхэ дуратайшуулда зүбшэл заабари үгэжэ байха тусгаар булан эмхидхэгдэнхэй. Магазинай доодо дабхарта үхибүүдэй, һурагшадай үмдэхэ хубсаһан, канцелярска болон фото хэрэгсэлнүүдэй аятай зохидоор табяатай байханьхарагдана.

Барилга-хабсаралгын нэгэдэхи управлениин барилгашад тус универмагай бүхы барилганuудые хэжэ, республикынгаа ойн баярай урда тээхэнэ ашаглалгада тушааһан байна.

—Универмагай һуурине А. П. Бернштейнэй хүтэлбэрилдэг шулуушадай бригада табижа, бүхы шулуун барилгыень хэжэ, нүгөөдэ бригададаа тушааһан байгаа. Нүхэр Бернштейнэй бригадын гэшүүд универмагай барилга — гол торхые богони бэлзорто барижа, штукатур, шэрдэгшэдэй бригадада тушааһан юм. Тииһэнэйнь ашаар Хлыстова, Быковская, Жалина гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг бригаданууд барилгын бусад хүдэлмэри хаһа саг соонь эхилһэн байгаа,—гэжэ нэгэдэхи СМУ-гай начальник нүхэр М. Т. Черных хөөрэнэ.

Барилга дээрэ хабаадалсаһан урашуул— Метелев, Островерхов, Струхов гэгшэдэй бригаданууд нарин дархашуулай хүдэлмэри хэжэ гарахадаа, магазинай дооо, газаа талые гоё һайхан болгожо шадаһан байна бшуу.

Уржадэр шэнэ универмаг гурбан томо үүдээ сэлижэ, республикынгаа, Улаан-Үдэ хотынгоо ажалшадай урда эд бараагаа дэлгэжэ, хэдэн мянган түхэригэй наймаа хэжэ, ажалшадые баясуулан урмашуулба.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд:

г. Улан-Удэ, ул. Ленина 35. Телефоны: редактора — 54-54, приёмная — 54-93, зам. редактора — — 68-08, зам. редактора — 62-62, отв. секретаря — 50-52, секретариат—66-76, отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозяйства — 64-36, 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышленности и строительства — 61-35, советского строительства и быта — 68-58, культуры и школ — 60-21, писем и рабселькоров — 67-81, информации — 34-05, общественная приёмная — 56-62, машинное бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. КПСС-эй ЦК-гай Политбюродо, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ. «Америкын Холбоото Штадуудта нүхэр Л. И. Брежневэй ошоод ерэһэнэй дүнгүүд тухай». «Буряадай АССР-эй 50 жэлэй ойе угтуулан» — суглуулбари. РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Һайжаруулагдаһан бэлшэри — хямда продукциин үндэһэ һуури» — түрүү дүй дүршэл тухай тематическа хуудаһан.

Гурбадахи хуудаһанда. «Һургуули дүүргэгшэдтэ һайн һайханиие хүсэе!» — иимэ гаршаг доро суглуулагдаһан материалнууд. Хилын сэрэгэй заставаһаа абтаһан юртэмсэ дэлхэйн һонин. АПН-эй материалнууд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Манай ниислэл хото — Улаан-Үдэ тухай материалнууд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита» харуулна:

13.05 — Һүүлэй һонин. 13.10—Үнгэтэ **телевидени.** «Хүгжэмтэ киоск». 13.40— Совет Арми ба Флодой сэрэгшэдтэ зорюулагдаһан дамжуулга. 14.40—«Бэдэрэлгэ»—тележурнал. 15.25 —**Үнгэтэ телевидени.** «Сказка о золотом петушке» — мультфильм. 15.55—16.15— Забһарлалга. 16.15—**Үнгэтэ телевидени.** Академическэ һэлюурдэлгээр СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн. 16.40—**Үнгэтэ телевидени.** Киногоор аяншалагшадай клуб». 17.30— «Залуу дуушад». Конкурсдо илагшадай концерт. 19.00— «Время» —мэдээсэлэй программа. 19.30 — Кинопанорама.

Улаан-Үдэ харуулна:

20.55 — «За рекой граница»—уран һайханай фильм.

«Орбита» харуулна:

22.25—**Үнгэтэ телевидени.** «Артлото» — эстрадна программа. 23.30—«Время» — мэдээсэлэй программа. 24.00 — **Үнгэтэ телевидени.** Футболоор СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн. «Динамо» (М)—«Арарат» (Ереван). Хоёрдохи тайм.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ харуулна:

18.50—«50 жэлэй тууҗа бэшэг». «1951-дэхи он». 19.30 —«Влюбленные» — уран һайханай фильм.

ПОНЕДЕЛЬНИК. Июлиин 2.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ харуулна:

19.00—Үхибүүдтэ мультфильмүүд харуулагдаха 19.30—Телепанорама (буряадаар). 20.00 — Буряадай АССР-эй 50 жэлэй ойдо. «Архивай документнүүд хөөрэнэ». 20.20—«Эхэ оронойнмни дуунууд» — уран зохёолой хүгжэмтэ композици. 20.45—«Уласхоорондын шэнжэлэл». 21.05 — «Экран» — телесуглуулбари. 22.05 — Концерт.

● «БУРЯАД ҮНЭН» ● 1973 оной июлиин 1. ● 4-дэхи хуудаһан ● Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР. Н-00538. Заказ № 00444